

VERNAKULÁRNÍ NÁZVY MIHULÍ A RYB ČESKÉ REPUBLIKY

Vernacular names of lampreys and fishes in the Czech Republic

LUBOMÍR HANEL ¹⁾ & JAN ANDRESKA ¹⁾

¹⁾ Katedra biologie a environmentálních studií, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, M.D.Rettigové 4, Praha 1, 110 00, Česká republika, lubomirhanel@seznam.cz, jan.andreska@gmail.com

Abstract: In this paper are summarized Czech vernacular names of native and some introduced species of the ichthyofauna (lampres and fishes) documented within the Czech Republic territory. Each species account begins with the scientific name, author of that scientific name, valid Czech name and Czech vernacular synonyms. Etymological notes are mentioned in some species.

Key words: lampreys, fishes, Czech vernacular names.

Úvod

V naší literatuře dosud neexistuje komplexní soupis a vyhodnocení vývoje českého názvosloví našich mihulí a ryb. Oficiální návrh českého názvosloví nacházíme v publikaci KRATOCHVÍLA & BARTOŠE (1954), který ale z dnešního pohledu není úplný a neodpovídá pochopitelně novým poznatkům. Později bylo publikováno jen několik sdělení věnovaných odbornému i slangovému názvosloví našich ryb a mihulí (např. PALIVEC 1969, 1985, ANONYMUS 1973, 1980, UHLÍŘOVÁ 1997, HENSEL 1998). Hlubšími etymologickými studiemi názvů ryb jsou teprve práce ANDRESKY (2009 a,b,c). Z obecných výrazů pro ryby jako takové lze připomenout moravské termíny „gambáči“ (velké ryby) či „prevít, kripl, žebrák“ (malíčké ryby), viz DĚDINA et al. (1934). Tentýž autor vysvětluje i termín „vokáči“ používaný pro ryby šumaři (obec Újezd na jihovýchodní Moravě). Zavedené a sjednocené oficiální české názvy všech našich mihulí a ryb nacházíme v monografii BARUŠE & OLIVY (1995).

V tomto příspěvku jsou uvedeny informace od nejstarších zaznamenaných názvů našich mihulí a ryb známých z území Čech, Moravy a Slezska až do současnosti. Je logické, že během 14. – 21. století průběžně docházelo ke vzniku a vývoji názvů našich ryb, ať odborných či slangových. Cílem práce bylo přehledně uvést u sledovaných druhů v současné době platný vědecký („latinský“) název, odborný český název a dále všechny dosud podchytené české (případně i moravské a slezské) názvy uvedené v naší odborné a populárně vědecké ichthyologické literatuře. Nebyly rozlišovány odborné a slangové názvy, neboť během vývoje v některých případech docházelo k posunům v jejich používání (dnes slangový výraz mohl být kdysi výrazem používaným v odborné mluvě, např. kleně (tloušť), červenopeřice (perlín) či řízek (hrouzek).

Studium vernakulárních názvů ryb a mihulí má nejen přínos pro poznání jejich etymologie, ale může přispět i k faunistickým poznatkům díky přesnější identifikaci jednotlivých druhů, o nichž se objevují zmínky zejména v historických pramenech. Pro úsporu místa jsou literární prameny citovány v přehledu názvů pomocí čísel, která lze najít dle pořadí v seznamu literatury (u jednotlivých vernakulárních názvů jsou uvedeny odkazy na literární prameny chronologicky).

Výsledky

První záznamy vernakulárních názvů našich ryb jsou zachovány ve čtyřech slovnících tří různých autorů. První z autorů, Bartoloměj z Chlumce, též zvaný Klaret, zanechal nejbohatší, zároveň ale z dnešního pohledu nejméně srozumitelný soubor názvů ryb v manuskriptech Bohemář a Glosář, cca 1360 (FLAJŠHANS 1926, 1928). Zároveň ale jistý díl Klaretovského lexika dobře koresponduje s vernakulárními jmény ryb zaznamenanými Klaretovými následovníky Pavlem Židkem (manuskript, srovnej viz HADRAVOVÁ 2008) a Danielem Adamem z Veleslavína (tisk v roce 1598). Interpretace popisovaných zaznamenaných názvů je zároveň mírně komplikována tím, že práce všech zmíněných autorů v čase významně předcházejí linneovský binomický systém nomenklatury, tedy živočichové jsou nazýváni důsledně jednoslovně (COMENIUS 1658, KOMENSKÝ 1941, MACHEK 1971, ANDRESKA 2009c).

Jako nejjednodušší možnost prezentace excerpovaných názvů se zde jeví tabelární přehled, který umožňuje okamžitou komparaci vývoje pojmenování ryb. U značného množství druhů zde lze jednoznačně vidět původní a vývojem jazyka minimálně poznamenaný vernakulární název, často skutečně dodnes užívaný.

Bohemář cca 1360		Glosář cca 1360		Židek, cca 1460	Veleslavín 1598	Současný název
sahno	lossos	salmo	losos	losos	lošos	losos
		venriolus	pstrolnyk			strdlíce (mladý losos)
balena	som	balena	som	Židek nemá (?)	Opisuje slovy ryba z Dunaje	sumec
		silurus	postrakoss			sumec
caranus	capr	carabus	capr	(k)apr	capr	kapr
		aculea	gralik			kapr lysec
		carabio	kaprzie			kapře
echinus	echnacz	echinus	echnacz	giezdik		ježdík
rumbus	ocun	rumbus	okun	okun	wokaun	okoun
allera	myen	alera	men			mník
		alerula	mnyk	mník nebo men		mník
fundulus	hruz	funduluc	hruz		hřiz	hrouzek

Bohemář cca 1360		Glosář cca 1360		Židek, cca 1460	Veleslavín 1598	Současný název
		truta	klap			pstruh
gubius	pstruh	gubius	pstruh	pstruh	pštruh	pstruh
foca	platycze	foca	ploticze	ploticze		plotice
angwilla	vhorz	anguilla	vhorz	(v)horz	auhoř	úhoř
tincus	lin	tincus	lyn	lyn	ljinj = řwec	lín
ocillus	piskorz	ocillus	piskorzecz		piřkoř	piskoř
		quinella	siekawecz		sekawec	sekavec
fundiculus	mrzyenyek	fundiculus	mrzenek		mřeň, mře- něk	mřenka mramoro- vaná
strumulus	perm	strumulus	perm	parma	parma	parma
tronile	trzyewle	tronile	trzewle	strewle		střevle
tinellus	yelec	tinellus	gelec	gieletz		jelec (nej- spíše jesen)
		astara	tlustan		tlaušť	tloušť
		bulcula	pruczek	pruczek nebo prud- nik	praudnjk	proudník
		arnealus	klenye			plotice nebo mřenka
		lucus	ssczyka	stika	řtika	řtika
		lucio	sszczicze			řtíče
		irda	podusk			podoustev
		margara	perlan			perlín
		mirenula murenula	okacz			mihule
		canellus	mihule			mihule
		claucius	lipan	lippan		lipan
		tronda	horzienka	horzelka		hořavka
		cinapus	dlusz		prařma= ceyn	cejn
		megarus	cendat	czendat		candát
		albirus albinus	bělice		bělice	bělice
		ezochius	wizuss	wyzina	wyzyna	vyza
		scora	drzika			drsek
		corna	wranecz			vranka
		solaris	slvnyenka			slunka

Bohemář cca 1360		Glosář cca 1360		Židek, cca 1460	Veleslavin 1598	Současný název
		accipender	wzalnicz	giessetr	Geßetr	jeseter
		stellaris	hwiezdnik			jeseter hvězdnatý
		sturio	pobiza	turek		jeseter
				vklegie		ouklej
					Salmring	Siven arktický (v Březano- vi zalblinky, přepis z ně- meckého Saibling.)

Pozn. Poslední, sivena označující výraz, časově koresponduje s patrně prvními dovozy sivenů v XVI. století, které zachycuje Václav Březan k roku 1581 (BŘEZAN 1985).

Mihulovití (Petromyzontidae)

Mihule obecně: Klaret Mihule = Canellus (Glosář, cca 1360), Hus **Myhule** (Hus-KázD.226.a, cca 1400), Stolní řád Petr ze Švamberka **Mihule a bryky** (1616), viz ANDRESKA 2009 a,b.

• Mihule mořská – *Petromyzon marinus* Linnaeus, 1758

Z původního tvaru **lampetra** se vyvinulo více zápisů, **lampreda** (poprvé 1471, Pavel Židek, Správcovna), **Lampida** (1592, roudnický urbář), **Lampryda** (1598, Veleslavin, Nomenclator quadrilinguis) a **Lamrýda**, (1637, odhad majetku města Písku), ANDRESKA 2009 a,b. **Mihule mořská** [36, 117, 30]; **minoha mořská** [80]; **okatice** [56]; **Velká Lampryda** [56].

• Mihule říční – *Lampetra fluviatilis* (Linnaeus, 1758)

Nejnok či najnok, Rodovský Bavor, z Hustiřan, Kuchařství (1591). Původ staroger-mánské slovo Neunauge, tedy devítioký živočich. **Okatice** (1598, Veleslavin, Nomenclator quadrilinguis). **Mihule říční** [56, 36, 117, 46, 80, 30].

• Mihule potoční – *Lampetra planeri* (Bloch, 1784)

Mihule – Pavel Severin, z Kapi hory, Kuchařství (1535), Rodovský Bavor, z Hustiřan, Kuchařství (1591), viz ZIBRT (1927), ANDRESKA (2009 a,b). **Mihule menší** [56, 36, 46, 80] **Mihule potoční** [36, 117, 46, 30].

• Mihule ukrajinská – *Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931)

Mihule ukrajinská [30, 71].

Jeseterovití (Acipenseridae)

- **Vyza velká – *Huso huso* (Linnaeus, 1758)**

Běluha [181, 93, 109, 83, 161, 88, 72], **běluha obecná** [72]; **tok** dle Jungmanna (viz [50]); **vyza** [144, 181, 89, 92, 149, 82, 81, 83, 74, 93, 109, 31, 88, 158, 159, 154]; **vyza běluha** [94]; **vyza velká** [80, 98, 155, 170, 129, 75, 119, 30, 142, 72, 71]; **výza** [74]; **wizyna, wyz** [27].

Rychle rostoucí plodný hybrid vyzy a jesetera malého se nazývá **bestěr** (viz např. FILISTEIN et al. 1997).

- **Jeseter hladký – *Acipenser nudiiventris* Lovetzky, 1828**

Jeseter hladký [81, 74, 109, 94, 164, 88, 159, 80, 98, 155, 170, 75, 119, 30, 72, 71]; **šip** [72, 31].

PRESL (1823) používá název *geseter* pro rod *Acipenser* (psáno zde jako „accipenser“); JUNGSMANN (1835 – 39) používá transkripci *gesetr*.

- **Jeseter malý – *Acipenser ruthenus* Linnaeus, 1758**

Jeseter malý [92, 181, 82, 81, 74, 93, 94, 88, 164, 158, 80, 98, 154, 155, 49, 170, 75, 23, 119, 30, 51, 141, 142, 135, 72, 71]; **jesetr malý** [144, 168]; **sterled'** [109, 83, 46, 50, 159]; **sterlet** [82, 168]; **sterlet'** [31, 161].

Pozn. Název „sterlet, sterled' či sterlet“ pochází téměř jistě z němčiny (der Sterlet).

- **Jeseter ruský – *Acipenser gueldenstaedtii* Brant, 1833**

Jeseter Güldenstädtův [81 – jako jeseter Güldenstaedtův, 74, 94, 88 – jako jeseter Güldenstättův, 164, 50, 159]; **jeseter ruský** [127, 129, 80, 98, 155, 170, 75, 23, 119, 30, 107, 142, 72, 71]; **ruský jeseter** [109, 31].

- **Jeseter velký – *Acipenser sturio* Linnaeus, 1758**

Jeseter německý [109]; **jeseter obecný** [55, 181, 89, 92, 32, 81, 93, 94, 88, 158, 159, 50, 127, 170, 72]; **jeseter veliký** [98, 75, 72]; **jeseter velký** [80, 155, 129, 119, 30, 72, 71, 174]; **kesek** [50 – dle Jungmanna]; **štyrle** [9].

- **Jeseter hvězdnatý – *Acipenser stellatus* Pallas, 1771**

Jeseter hvězdnatý [92, 81, 74, 94, 88, 164, 159, 80, 98, 171, 129, 119, 30, 107, 72, 71]; **hvězdnatý jeseter** [110, 155]; **sevrjuga** [31]; **sevrjuha** [109, 83, 161, 155].

- **Jeseter sibiřský – *Acipenser baerii* Brandt, 1869**

Jeseter sibiřský [31, 107, 141, 142, 72, 71]; **sibiřský jeseter** [170].

Veslonosovití (Polyodontidae)

- **Veslonos americký – *Polyodon spathula* (Walbaum, 1792)**

Veslonos americký [98, 75, 104, 107, 141, 142, 72, 71].

Úhořovití (Anguillidae)

• Úhoř říční – *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758)

Auhorž [9 – citován J.Handsch]; **auhoř** [139, 45, 84]; **auhoř řjčný** [84]; **drňák** [svět-lá forma 92, 36, 72]; **duhák** [světllá forma viz 131]; **han** [131]; **jouza** [43]; **krůťas** [176]; **olšák** [tmavá forma viz 92, 36, 131]; **ouhoř** [27, 5 – pro rod „Muraena“, 55, 89, 37, 179]; **ouhoř obecný** [5, 72]; **rosák** [světllá forma viz 92, 36, 131]; **řehoř** [131]; **úhoř** [84, 181, 140, 59, 149, 74, 167, 127, 9]; **úhoř evropský** [72]; **úhoř obecný** [160, 36, 82, 81, 83, 157, 93, 164, 21, 158, 159, 72]; **úhoř říční** [144, 92, 36, 33, 28, 29, 80, 98, 154, 49, 170, 129, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71, 72]; **volšák** [72].

Slovo **úhoř** je zřejmě odvozeno od praslovanského „og – orъ“ a vyskytuje se u všech Slovanů. Etymologicky se opírá o podobnost s hadem (ryba podobná hadovi, Machek, viz FERIANC 1948). ŠMILAUER (1971) uvádí praslovanský název „ogorъ“.

Sled'ovití (Clupeidae)

• Placka pomořanská – *Alosa alosa* (Linnaeus, 1758)

Lososnice [55, 144, 72]; **majová ryba** [27]; **odmořanka** [55]; **placka** [55, 144, 149, 82, 157, 72]; **placka obecná** [36, 93, 72]; **placka podmořanka** [149, 81, 157, 50, 158, 159]; **placka pomořanka** [161]; **placka pomořanská** [80, 98, 155, 75, 9 – citován J.Handsch, 119, 30, 71, 72, 174]; **podbořanka** [36]; **podhořanka** [55]; **podmořanka** [56, 36, 83, 93]; **ryba májová** [36].

BALBÍN (in FRIČ 1872) uvádí název „jess“ pro placku („Alausa“), nicméně FRIČ (l.c.) poznamenává, že název „jess“ náleží jiné rybě (*Idus melanotus*), tzn. dle dnešního názvosloví jelci jesenovi.

Kaprovití (Cyprinidae)

• Plotice obecná – *Rutilus rutilus* (Linnaeus, 1758)

Běllice [168, 50]; **haňáčka** [83 – Morava]; **plácačka** [176]; **plotice** [55, 140, 160, 89, 92, 149, 37, 82, 83, 74, 93, 168, 125]; **plotice obecná** [36, 117, 81, 109, 33, 164, 158, 159, 28, 80, 127, 129, 98, 154, 155, 49, 170, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **radoun**, **radounek** [130], **spodní běllice** [77 – Táborsko].

Název plotice je odvozován od staroslovanského kmene „plot“, vztahující se ke zploštělému tvaru ryby (viz též z řečtiny πλατύς = plochý, širý). ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název **ploticě**, který je u Klareta mylně přeložen jako foca (= treska). V okolí Žatce se používal název „Weissfisch“, od Postoloprť dolů pak „plotice“. Se jménem Plötze se Howorka nesetkal (FLASAR & FLASAROVÁ 1981).

JUNGMANN (1835 – 39) používá název „plotice“ pro sépii (*Sepia*) a současně pro živočicha jménem „Phoca“ (? snad treska s dřívějším názvem *Phocaeodus glacialis*, dnes s platným názvem *Arctogadus glacialis*). RIEGER (1860 – 73) uvádí termín plotice pro sépii (*Sepia*). DUNDR (1825) uvádí pro druh *Cyprinus rutilus* český ekvivalent „podaustev“.

• Plotice podunajská – *Rutilus virgo* (Heckel, 1852)

Jesen [109]; **plotice dunajská** [125]; **plotice lesklá** [81, 109, 164, 158, 159, 50, 127,

129, 98, 154, 119, 30, 71]; **plotice lesklá dunajská**, *Rutilus pigus virgo* [78, 80, 155, 75, 23], **plotice podunajská** [108].

Taxonomické revize a diskuse o postavení taxonů *Rutilus pigus* Lacépède, 1804, *Rutilus virgo* (Heckel, 1852), resp. *Rutilus pigus virgo* (Heckel 1852), vyústily v poslední době ke zpřesnění poznatků ohledně validity a výskytu uvedených druhů. Dřívější nálezy plotice lesklé (*Rutilus pigus*) v Moravě až po Olomouc a v Dyji by se měly správně přiřazovat k druhu plotice podunajské, *Rutilus virgo* (Heckel, 1852), bližší informace LUSK et al. (2011).

• Jelec proudník – *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758)

Bělauš [45]; **běllice** [144, 56, 54, 117]; **jelčik** [56, 161]; **břehák** [131]; **děblík** [43]; **jelec** [55, 140, 89, 92, 36, 149, 74, 93, 168, 109, 167, 94, 161, 88, 46]; **jelec obecný** [80, 79]; **jelec proudník** [37, 98, 49, 155, 170, 125, 129, 77, 23, 119, 162, 174, 30, 51, 135, 71]; **perelník** [45]; **proudník** [144, 89, 92, 59, 149, 82, 81, 93, 168, 94, 88, 158, 28, 125, 127, 131, 79]; **proudník horský** [159, 29, 155]; **proudník obecný** [164, 50]; **zajíček** [161]; **zajíček vodní** [55, 56]; **střevle** [139 – rod *Leuciscus*].

Rod **jelec** je někdy odvozován od „bahnitě ryby“, což je v souvislosti s jilem (Holub, cit. FERIANC 1948). To je ovšem nelogické, vzhledem k obývanému biotopu. Slovo „jelec“ souvisí se staroslovanským „ѣлъкъ“, v češtině „leklý“, což je vztahováno k negativní vlastnosti těchto ryb, totiž jejich neschopnosti žít v bahnitých vodách, kde hynou (lekají). ŠMILAUER (1971) uvádí praslovanské slovo „jeľъць“ jako nejasné. České „proudník“ je odvozeno od toho, že klade jikry na kamenitý substrát v silném proudu. Na Ohři se nazýval „Weissfisch“ (HOWORKA 1888, cit FLASAR & FLASAROVÁ 1981). Mezi rybáři běžně používaný termín **běllice** je různě vyhraněn od přiřazení k jednotlivému druhu (např. jelec proudník, ouklej obecná apod.) až po souhrnný termín zahrnující dohromady všechny různé tzv. bílé ryby (perlín, plotice, tloušť atd.). DUNDR (1825) používá název „perelník“ pro rybu „*Cyprinus grislegine*“. Správně má být ovšem *Cyprinus grislagine* Linnaeus, 1758, což je synonymum pro jelce proudníka (*Leuciscus leuciscus*). Současně je však v jeho spisu uveden druh *Cyprinus leuciscus*, což by měl být rovněž jelec proudník. „*Lid nazývá proudníka též bělici*“ uvádí RIEGER (1860 – 73), doporučuje však použití názvu proudník. GEBAUER (1903) uvádí pro jelce přepis „gyelec tinellus“, viz Slovník Rajhradský, omylem řečený „Klena Rozkochatého“ z doby mezi roky 1344 a 1364. HYKEŠ (1921) uvádí pro samostatně uvedený rod *Leuciscus* český ekvivalent bělice, i když pak používá u jednotlivých druhů rodové názvy (plotice, jesen, tloušť, proudník, perlín, střevle). PALÍVEC (1985) uvádí jako slangový výraz pro jelce proudníka i „ručejník“ (zřejmě záměna s jelcem ručejníkem).

• Jelec tloušť – *Squalius cephalus* (Linnaeus, 1758)

Dyblink [131]; **jelec** [45, 55, 82, 154 – na Moravě a na různých místech v Čechách]; **jelec tloušť** [145, 80, 98, 49, 155, 171, 129, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **klen** [161]; **kleně** [55, 56, 160, 92, 36, 37, 82, 93, 168, 179, 46, 50, 125, 24,]; **tloušť** [45, 55, 152, 140, 160, 89, 54 – název používán na Ohři od Postoloprť dále po proudu, 92, 36, 149, 37, 82, 81, 74, 93, 109, 168, 167, 164, 158, 50, 28, 125, 127, 9 – citován údaj J.Handsche); **tloušť obecný** [158, 159, 29, 154]; **vodní prase**[131].

BALBÍN (in FRIČ 1872) uvádí název „hlaváč mladý“ pro rod *Cytharus* (FRIČ 1872 se domnívá, že jde o tloušť). RIEGER (1860 – 73) uvádí u termínu hlavatice vysvětlení „*ryba hlavatá, též hlaváč Cyprinus Dobula L.*“. Vědecký název odpovídá synonymu proudníka, který je však uveden pod samostatným termínem proudník (i s uvedením téhož vědeckého názvu). Snad šlo spíše tedy o jelce tlouště, který jinak ve slovníku uveden není. DUNDR (1825) uvádí pro druh *Cyprinus dobula* český ekvivalent „tlaušť čili gelec“. HOWORKA 1888 /cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981/ uvádí pro oblast Bavorska a v Čechách až po okolí Karlových Varů názvy „Brotfisch, Weisskopf a Dickkopf“.

• Jelce jesen – *Leuciscus idus* (Linnaeus, 1758)

Derflák [167]; **jasek** [46 – jižní Morava, 131]; **jesen** [84, 55, 64, 92, 149, 82, 83, 74, 93, 168, 167, 94, 88, 146, 127, 9 – citován údaj J.Handsche]; **jesen nížinný** [154]; **jelec jesen** [80, 98, 49, 155, 170, 129, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **jesen obecný** [81, 33, 164, 158, 159, 50]; **jezůvě** [55, 56, 64]; **jezůvě** [36, 82, 83]; **hlaváč** [84 – jako *Capito fluviatilis, Squalus maior*]; **krasnoperka** [45 – jako *Cyprinus idus*]; **májová ryba** [55, 56]; **merlín** [46 – Labe, 131]; **nerflák** [167 – z něm. Nerfling]; **ryba májová** [92, 36].

Název může pocházet z Němčiny (zde také názvy „Jense“, „Jesen“), není ovšem vyloučeno, že jde ale o slovo „praeurospké“ (viz vazba na estonštinu – „säinas“ či finštinu – „säynävä“, viz ŠMILAUER (1971). Pozn. Pro barevnou odchylku se používají název **jesen zlatý** (HNÍZDO 1968, HANZÁK et al., 1969; viz též KOL. AUTORŮ 1925 – 33, KAVINA et al. 1940 – 41, ŠTĚPÁNEK 1947, FILISTEIN et al. 1997). SITENSKÝ et al. (1905 – 1924) navíc uvádí pro barevnou odchylku i název „**jesen žlutý**“. GREGOR (1887) zmiňuje, že mu rybářka na pražské Štvanici nabízela jeseňa jako „perlina“.

• Střevle potoční – *Phoxinus phoxinus* (Linnaeus, 1758)

Blejskně [154 – Turnovsko,]; **breble** [46 – Strakonicko]; **čepka** [156 – Valašsko]; **horáček** [154 – Haná]; **olšovička** [131, 154 – Šumava]; **olšovka** [46 – jižní Čechy, 156, 131, 154 – Turnovsko]; **ovesnička** [149]; **perlet'áček** [46 – Českomoravská vrchovina]; **slunečnice** [55, 56 – psáno s otazníkem]; **slunko** [37]; **struska** [154 – Chrudimsko]; **střebel** [156]; **střebľa** [84, 156]; **střeblička** [156]; **střelice** [36]; **střelička** [55, 56, 36, 149]; **střevle** [55, 140, 89, 54, 36, 149, 82, 97, 163, 93, 83, 109, 168, 167, 125, 127]; **střevlec** [36]; **střevle obecná** [118, 81, 164, 158, 159, 50, 172]; **střevle potoční** [28, 29, 80, 98, 49, 155, 129, 77, 75, 23, 119, 30, 135, 71, 174]; **střevlička** [56, 36]; **střewle** [45, 84]; **svatojánka** [154 – Chrudimsko]; **ščebla** [156]; **volšovka** [131]; **židovka** [97 – Tábořsko].

ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „střevle“ a řadu názvů v nářečích. Dále píše: „*Jména tato jsou odvozena od „střevo“; náležela původně jen hořavce (oba rody jsou si velice podobné): v době kladení jiker objevuje se u ní pod řitní ploutví jakési kladélko, jimž pouští jikry do lastur potočních měkkýšů a jež vypadá tak, jako by jí viselo z řiti vlastní střevo*“. Nutno připomenout, že samičce střevle žádné dlouhé kladélko při rozmnožování nenarůstá. HOWORKA (1888, cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981) uvádí na mnoha místech v Poodří německý název „Eltrisse“.

FRIČ (1873) píše: „*Jelikož jméno slunka též se přikládá u našeho lidu střevleti (Phoxinus laevis)...*“. Otázkou je, zda z hlediska gramatického byl nominativ střevle či střevlet'. Druhý z těchto názvů se však nikdy v naší literatuře neobjevuje. ŠIMEK (1954) uvádí, že střevle je někde nesprávně nazývána „slunka“.

• **Perlín ostrobřichý – *Scardinius erythrophthalmus* (Linnaeus, 1758)**

Červenice [109]; **červeníčka** [109]; **červenka** [83]; **červenopeřice** [56, 140, 160, 92, 36, 149, 82, 162, 93, 168, 83, 161, 164, 46, 50, 125, 127, 77, 131, 24]; **drůždě** [131]; **merlín** [36, 161, 146, 46]; **perlín** [168]; **perlín** [55, 144, 140, 160, 89, 64, 92, 149, 37, 82, 81, 74, 93, 167, 164, 158, 50, 28, 127, 170]; **perlín obecný** [159]; **perlín ostrobřichý** [98, 49, 155, 77, 75, 23, 131, 131, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **perlín rudoploutvý** [80, 128, 154, 129]; **peřice** [131]; **radoun** [83]; **rudoun** [83]; **ruka** [131]; **šenkířka** [55]; **šenkýřka** [56, 89, 36, 82, 83, 43, 161, 131, 24]; **zruka** [55, 56, 46, 24].

ŠMILAUER (1971) uvádí, že jméno „perlín“ bylo zavedeno A.Fričem. Perlín čili merlín (též „medlín“, záměna písmen „p“ a „m“) bylo známo předtím na pražském rybím trhu. Původ slova „merlín“ je nejasný. V Lactiferu je uváděn „merlink“. Podle Jungmanna byl rozeznáván i „červený lín“. HOWORKA (1888, cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981) uvádí obvyklý název „Rothauge“. JUNGMANN (1835 – 39) použil název „podaustev“ také pro rybu, kterou nazývá *Cyprinus erythrophthalmus*, tedy perliina. Jde zřejmě o omyl. DUNDR (1825) používá pro rybu *Cyprinus erythrophthalmus* název „pločice“.

MAHEN (1927) píše: „Český název „červenopeřice“ není už dnes přiléhavý, stejně jako název „perlín“. Oba jsou odvozeny od slova pero = ploutev, což ovšem není dnes nic srozumitelného. Lid většinou říká zcela pěkně „červeníčka“. Přesto se jméno perlín postupně vžilo a je běžně používáno. ANONYMUS (1980) se naopak jména „červenopeřice“ zastává a píše: „přes svou podivnost a dá se říci nelogičnost je to jméno velmi výstižné. Proto jej někdy přejímají i největší rybářské kapacity a vědecké ústavy a často se objevuje v jejich zprávách a publikovaných pracích. Červené peří pochopitelně nemá s touto rybou nic společného, jde jen o červené ploutvičky, ale musíme přiznat, že kdo toto pojmenování vymyslel, musel mít jednak fantazii, jednak nesporný cit pro jazyk“.

• **Amur bílý – *Ctenopharyngodon idella* (Valenciennes, 1844)**

Amur bílý [23, 30, 51, 42, 107, 173, 174, 135, 71]; **bílý amur** [100, 41, 75, 99].

• **Bolen dravý – *Aspius aspius* (Linnaeus, 1758)**

Bolen [55, 89, 54, 92, 63, 149, 37, 82, 81, 74, 93, 168, 109, 167, 94, 88, 164, 158, 127, 9 – citován J.Handsch]; **bolen dravý** [29, 80, 98, 154, 155, 49, 170, 129, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **bolen obecný** [159]; **boleň** [149 – Morava, 179]; **sseroper** [45 – *Cyprinus aspius*]; **volen** [54, 77].

Název **bolen** je odvozován od praslovanského „bolъbъ“, což znamená velký či silný (dle FERIANCE 1948). ŠMILAUER (1971) ale uvádí pravděpodobný vznik od základu „bol – „ čili „bílý“, což nacházíme i v latině: βαλιός = bílý. HOWORKA (1888, cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981) uvádí zajímavý německý používaný název „Wolent“, z kterého lze také odvodit český název; z němčiny je znám i název „Weissfisch“. Na Táborsku říkají rybáři zkušeným bolenům „mazáci“, a to proto, že první rok po zavedení trpytek šly sice úlovky nahoru, ale v dalších letech prý: „mazáci“ okoukli ten plech a je konec (HNÍZDO 1968).

• **Slunka obecná – *Leucaspis delineatus* (Heckel, 1843)**

Ovsenička [134]; **slunec** [134]; **slunečnice** [149,], **slunka** [57, 140, 160, 89, 92, 149,

82, 81, 97, 162, 93, 109]; **slunka obecná** [164, 158, 50, 159, 28, 98, 154, 155, 49, 77, 75, 23, 119, 30, 71, 174]; **slunka stříbřitá** [80, 129, 135].

ŠMILAUER (1971) uvádí, že název je odvozen od A.Friče, uvádí též termín „slunko“ (Valašsko). Slunka je femininum od slova „slunek“, které podle Jungmanna bylo na Moravě synonymem názvu „ovesnička“. Slunka je název starý, praslovansky asi „slunъ“ a „sluna“. FRIČ (1873) píše: „*Již Balbín zmiňuje se o drobných rybičkách „Ovesničky, Minutuli pisces“ zvaných, myslel jsem, že tím mínil jen plod rozličných bělic, jelikož ale druh, o kterém jednáme, se v ruském jazyce nazývá „Owsianka“, tu možno, že Balbín jménem Ovesničky totéž vyrozumíval.*“

• **Lín obecný – *Tinca tinca* (Linnaeus, 1758)**

Hlinie [9 – citován J.Handsch]; **lín** [45 – *ljn*, 55, 144, 181, 56, 140, 160, 89, 92, 149, 37, 82, 157, 74, 93, 168, 109, 83, 167, 125, 127, 170]; **lín obecný** [118, 81, 33, 94, 88, 164, 50, 158, 159, 28, 80, 98, 154, 155, 46, 129, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **lín zlatý** [45 – *Cyprinus tinca aurata*, 92 – *Tinca chrysitis aurata*, 94, 88, 158]; **líněk** [Nařízení, vydané zemským presidentem Slezským dne 3.července 1883, č.29 z.z., jímžto se vynášejí ustanovení ku provedení zákona daného 9.prosince 1882 v příčině některých opatření ku zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách Slezských]; **ljn** [139]; **ljň** [84].

Rodový název **lín** je odvozován od slizkého těla nebo schopnosti měnit barvu (FERIANC 1948). Druhou verzi vzniku názvu lze podpořit tím, že lín vylučuje velké množství slizu, který na vzduchu schne a v kusech se odlupuje (ryba jakoby „líná“). Též ŠMILAUER (1971) se přiklání k verzi vzniku od „línati“, čili „svlékati kůži“. GEBAUER (1903) uvádí způsoby psaní „lín“ a „lín“ a taktéž „lijň“, resp. „lyn tinca“, viz Bohemarius minor (otištěno v roce 1894 v List.filol.).

SITENSKÝ et al. (1905 – 1924) uvádějí i názvy některých odrůd (lín jezerní, mazurský) a také název „modrý pstruh“ (něm. Blauforelle), pod kterým je lín prodáván v německých hostincích. Zajímavé je, že RIEGER (1860 – 73) píše o línovi, že „*maso není ani chutné ani vzácné*“.

• **Ostrotekta stěhovavá – *Chondrostoma nasus* (Linnaeus, 1758)**

Cukparma [167]; **frgál** [46]; **jarky** [46 – mladé ostrotekty na Bečvě]; **nosák** [109, 46]; **nosek** [82]; **nosén** [89]; **ostrotekta** [127]; **ostrotekta stěhovavá** [117, 81, 74, 168, 33, 164, 158, 159, 50, 28, 145, 80, 98, 154, 155, 49, 170, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **paduske** [89 – Slezsko]; **podoustev** [109].

DUNDR (1825) uvádí pro rybu *Cyprinus nasus* český ekvivalent „podust“ (pravděpodobně však nešlo o ostrotekty, ale o podoustev). SKORKOVSKÝ (1947) obhajuje moravský název „podoustev“ pro ostrotekty, protože v jiných jazycích to tomu odpovídá (slovinsky: podus, chorvatsky a srbsky: podust, rusky: podust). Mást může i slovenský název „podustva obyčajná“, viz např. TOPERCER (1941).

• **Střevlička východní – *Pseudorasbora parva* (Schlegel, 1842)**

Hrouzkovec [172]; **hrouzkovec malý** [68, 69, 173]; **parasbora malá** [68]; **pseudo-**

razbora malá [68]; **střevlička východní** [119, 172, 30, 107, 172, 174, 134, 71].

Za nevhodné bylo zprvu považováno rodové jméno střevlička, neboť ryba není příbuzná střevli, ale hrouzkům. Navržen byl český název hrouzkovec síťovaný [HENSEL 1988], který se však neujal.

● **Hrouzek obecný – *Gobio gobio* (Linnaeus, 1758)**

Breble [46 – Strakonicko]; **bucht'ák** [36 – okolí Metuje]; **dřezák** [131]; **dřízek** [46 – Pardubicko]; **hroust** [56]; **hrouzek** [89, 36, 109, 167]; **hrouzek obecný** [28, 145, 29, 80, 125, 129, 98, 154, 155, 49, 77, 75, 23, 79, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **hrobařík** [36]; **hryzák** [131 – velký hrouzek]; **hříz** [45]; **hříz** [56]; **hřízek** [149, 93, 80]; **kulič** [36]; **perleťáček** [46 – Českomoravská vysočina]; **rejssek** [131]; **řez** [131]; **řezan** [131a]; **řezoun** [131]; **řízoun** [77 – Tábořsko]; **řízák** [131]; **řízan** [24, 131a – velký hrouzek]; **řízek** [55, 140 – z Bečvy jako *Gobio vulgaris*, 160, 89, 54 – název používán od Postoloprť dále po proudu, 149, 117, 37, 82, 163, 74, 109, 83, 167, 154, 77, 131, 79, 24, 131a]; **řízek obecný** [92, 36, 81, 93, 161, 164, 46, 50, 159, 125, 127]; **řízek říční** [117].

Rod **hrouzek** je odvozen od slovesa „hroužiti se“ (hřížiti se), jde tedy o rybu pohrouživší se ke dnu. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „hrúz“ či „hříz“, v novočeštině pak (h)řízek, rus(ek), hrýzek, dokonce omylem i „rezek“ a „dřízek“. Je to novější západoslovanské jméno ryby, dříve zvané „кълбъ“, což je slovo asi praevropské, příbuzné s řeckým $\chi\omega\beta\iota\omicron\varsigma$. ŠIMEK (1954) píše: „Používám důsledně jména hrouzek místo častého „řízek“, myslím, že je správnější a přirozenější; slovenský název hrúz nebo hrúzik tomu nasvědčuje“.

● **Hrouzek Kesslerův – *Romanogobio kessleri* (Dybowski, 1862)**

Hrouzek Kesslerův [80, 98, 129, 119, 30, 135, 71]; **řízek Kesslerův** [123].

● **Hrouzek běloploutvý – *Romanogobio albipinnatus* (Lukasch, 1933)**

Hrouzek běloploutvý [80, 98, 155, 129, 23, 30, 135, 71]; **řízek běloploutvý** [127].

● **Parma obecná – *Barbus barbatus* (Linnaeus, 1758)**

Mrena [109]; **parma** [139, 45, 152, 181, 56 – jako „*Mullus*“, 140, 92, 74, 109, 37, 82, 167, 9 – citován J.Handsch]; **parma obecná** [55, 144, 89, 36, 149, 117, 81, 93, 168, 33, 164, 158, 29, 155, 50, 159, 28, 145, 80, 127, 129, 98, 154, 49, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 177, 30, 51, 135, 71]; **parma řjčná** [84]; **parma říční** [80, 68].

Vznik názvu rodu **parma** je nejasný. FERIANC (1948) diskutuje o tom, že by jeden z názvů (**mrena**) mohl vzniknout z „Muraena“ (vyvozuje z jedovatosti jiker, čili, že jde také o rybu, která obsahuje jed obdobně jako murény). ŠMILAUER (1971) uvádí původ z němčiny (Parme, Barme < Barbe, to pak ze středolatinšského „barbus“). Domácí praslovanský název „merna“ platí pro mřenku (parma se v českých vodách podle tohoto pramenu objevuje až v roce 1366).

● **Ouklej obecná – *Alburnus alburnus* (Linnaeus, 1758)**

Auklegl [45]; **auklegka** [84]; **bělice** [45, 84, 144, 181, 56, 54, 37, 33, 50, 125, 24]; **bělíčka** [154, 131]; **blejskavka** [77 – Táborsko]; **blyskavka** [24]; **blýskavka** [56, 131]; **čudla** [24]; **lapačka** [131]; **ouklej** [45, 140, 54, 37, 109, 167]; **ouklej obecná** [55, 140, 161, 89, 36, 117, 82, 81, 168, 83, 164, 158, 50, 159, 28, 80, 125, 127, 129, 98, 154, 155, 49, 170, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **ouklejka obecná** [145]; **plodice** [84]; **úklege** [84]; **úklej** [144]; **úkleje** [181, 36].

JUNGMANN (1835 – 39) použil ekvivalenty pro termín „plodice“: ryba, auklegka a bělice. Termín bělice pochází zjevně z překladu německého „Weissfisch“. Termín ouklej může mít původ v němčině (Uckelei), viz též jihoslovenské „uklia“. HOWORKA (1888) /cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981/ uvádí v okolí Karlových Varů název „Blähen“. JANDA (1914) pro rod *Alburnus* uvádí ekvivalent bělice, pro druh *Alburnus lucidus* pak ouklej obecná. ŠIMEK (1959) píše: „Bylo by snad vhodné, aby při některé z příštích úprav názvoslovi ryb bylo pamatováno na pěkné jméno pro ouklej obecnou. Snad by se mohla jmenovat prostě „bělice“ a ouklejce pruhované bychom mohli říkat „bělíčka“. Název bělice pochází od stříbřitě lesklého těla.“ Termín ouklej se však vžil a běžně se používá.

● **Ouklejka pruhovaná – *Alburnoides bipunctatus* (Bloch, 1782)**

Bělíčka pruhovaná [154]; **čolek** [176 – může jít ale jen o tiskovou chybu, neboť byla běžně uváděna jako „čorek“]; **čorek** [45, 55, 56, 82, 168, 161, 46, 50, 22, 24,]; **čorek pruhovaný** [145, 80, 128]; **meresnička** [161]; **ouklej pruhovaná** [55, 140, 89, 36, 117, 118, 37, 82, 81, 168, 109, 33, 83, 164, 158, 159, 50, 126, 125, 28, 29, 154, 77]; **ouklejka pruhovaná** [98, 49, 155, 129, 75, 23, 119, 30, 135, 71].

● **Cejnek malý – *Blicca bjoerkna* (Linnaeus, 1758)**

Cejn malý [55, 140, 160, 89, 92, 36, 149, 117, 37, 81, 74, 93, 94, 88, 164, 50, 158, 159, 125]; **cejnek** [82, 83,]; **cejnek malý** [33, 80, 127, 129, 98, 154, 155, 49, 170, 77, 75, 23, 9 – citován J.Handsch, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **dlešťák** [131]; **křínek** [56, 82, 83, 94, 88, 151, 131, 156 – menší než cejn velký, 24,]; **malý cejn** [109,]; **pletník** [131]; **skaláč** [36]; **skalák** [36, 50, 77 – Táborsko, 131, 24, 131a]; **taran** [45 – *Cyprinus blica*].

● **Cejn velký – *Abramis brama* (Linnaeus, 1758)**

Cejn [82, 83]; **cejn veliký** [92, 117, 81, 168, 109, 33]; **cejn velký** [55, 140, 160, 89, 36, 149, 37, 74, 93, 94, 88, 164, 158, 159, 50, 98, 1954, 1955, 49, 171, 145, 80, 127, 129, 75, 23, 9 – citován J.Handsch, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **ceyn** [84]; **dlešec** [55, 56, 149, 117, 82, 83, 46, 24]; **dlešť** [165, 156 – pro rod *Abramis*]; **hrbatej** [131 – pražský slang]; **lopata** [24 – větší jedinec]; **lopataček** [131 – pražský slang]; **papírák** [131a – špatně rostlý jedinec]; **pitruše** [84]; **plecháč** [131]; **pleskáč** [131]; **pletna** [167, 131, 131a – brněnský slang]; **pražma** [45, 84, 55, 152, 181. 160, 92, 36, 149, 117, 94, 88, 46, 131, 24]; **širočina** [131]; **zrcátko** [24 – malý jedinec].

Termín pražma může mít svůj původ v německém „Brassen“. RIEGER (1860 – 73) rybu cejna sice neuvádí, ale můžeme zde odvodit původ názvu. Podle něj je cejn (= cín) „podlouhle a tence ulitý, vykováný neb vápocema vytažený kus kovu, určený k dalšímu

zdlávání“...*V hutnictví jsou cány čili cejny velmi slabý druh hotového železa, jež cvočkáři, hřebaři, drátaři, záměčníci a kováři na své zboží zdlávají*“. Nejpiše tedy byla ryba pojmenována podle svého plochého (placatého) tvaru těla, připomínající zmíněný plát. UHLÍŘOVÁ (1997) odvozuje český název cejn z německého „Zinnfisch“. HNÍZDO (1968) píše, že po vysazení do Jordánu v Táboře (zřejmě v roce 1905): „*kde se z něho postupem času změnou prostředí a pravděpodobně nedostatkem potravy, hlubokou a klidnou vodou vyvinula jordánská rasa, jež se nazývala v období první světové války „cejnem kukuřičným“*“, nyní se mu všeobecně říká „*cejn papírový*“, „*papírák*“. Termín „*dlešt*“ odvozuje UHLÍŘOVÁ (1997) z rýmových zvukomalebných slov „*dleskat, pleskat, leskat, kleskat*“, a ryba dostala jméno snad podle toho, že se cejn tře ve velkém pleskotu, šumotu vody. Křížence mezi ploticí a cejnem nazývá JANDA (1914) **cejnovec**, křížence cejna a perlína pak **pacejn**.

• Cejn perleťový – *Abramis sapa* (Pallas, 1811)

Cejn perleťový [117, 81, 93, 109, 168, 94, 88, 164, 50, 159, 126, 80, 98, 154, 155, 170, 129, 75, 23, 119, 30, 135, 71]

• Cejn siný – *Abramis ballerus* (Linnaeus, 1758)

Cejn dlouhoploutvý [92, 19, 93,]; **cejn siný** [62, 81, 109, 147, 33, 164, 158, 159, 80, 23, 30, 135, 71]; **cejn sinný** [154, 126, 129, 119, 25]; **cejn sivý** [117, 88]; **hubáč** [45]; **sinec** [161].

Otázkou je, jestli používání adjektiva „sivý“ je tiskovou chybou. Termín „sivý“ i „siný“ se vztahuje k barvám. Již v Jungmannově slovníku je vysvětlován termín síný jako „sinalý, zsinalý, modrý za kůž“, zatímco sivý jako: „barvy mezi bjlaou a černau“. Siný je tedy modrý, sivý je šedivý.

• Podoustev říční – *Vimba vimba* (Linnaeus, 1758)

Bělce [54 – Lounsko]; **frgál** [167, 43 – Morava]; **hustera** [45 – *Cyprinus vimba*]; **nosák** [149, 167, 161, 155, 25]; **nosál** [149, 161, 131]; **padoustev** [36, 81, 74, 168, 33, 131a]; **padusta** [84]; **padustew** [84]; **padustwa** [84]; **paroustev** [55, 56, 36, 149, 37, 46, 77 – Tábořsko, Soběslavsko, Bechyňsko i jinde, 131a]; **padaustew** [84]; **podhouště** [149, 161]; **podoustev** [45, 55, 140, 160, 89, 64, 54 – od Libochovic po Terezín, 92, 36, 149, 37, 82, 93, 109, 167, 94, 88, 164, 157, 125, 127, 131a]; **podoustev nosák** [98, 49, 155, 75, 23, 172, 51]; **podoustev nosatá** [29, 154, 170, 171, 39, 77, 119, 177]; **podoustev obecná** [159]; **podoustev říční** [145, 80, 129, 30, 135, 71, 174]; **podústew** [84]; **podúšť** [56 – cituje Presla i Amerlinga]; **poroustev** [36]; **senářka** [39 – drobnější jedinec bez nápadného masitého výčnělku na rypci]; **taran** [84 – *Cyprinus Zerta*].

Je známo staročeské jméno „podust“ (ŠMILAUER 1971), v novočeštině pak padoustev, poroustev, paroustev, v moravském nářečí pak podúzva, poduzdev, podústva. Frič píše: „*Thustý a vyčouhlý rypák přesahuje ústa zcela, a proto musejí tato na spodní straně ležeti, z čehož jméno pod – oustev povstalo*“. Jde tedy o zpodstatnělé adjektivum („podústá ryba“). Upozorňuje na nesrovnalosti s podobnými názvy jiných jazyků, kde jde však o ostroretku. FRIČ (1872) píše: „*Häckel uvádí jméno: „podoustev“ u Chondrostoma na-*

sus, kterážto dle mých zkušeností posud v Čechách nalezena nebyla a je patrné, že tu byl omyl, neb on u pravé podoustve uvádí české jméno proudník, které náleží rybě Squalius lepusculus“. ŠUSTA (1884) píše: „Při hlavě nápadná jest úprava rypce, jehož vrchní část při složení úst silně přesahuje část dolní. Odtud české pojmenování ryby“. ČÁP (1968) uvádí název „**senářka**“ pro podoustve drobnější, které nemají nápadný masitý výčnělek na rypci. Ze slangových výrazů uvádí PALIVEC (1969) následující (pro rody „podoustve nebo ostroretka“ společně): pyskatá, nosatá, křivonoska, křivák, nosál, ale také cukparma, cukyna, frgál, senářka, hustera, jarka a šulka. DĚDINA et al. (1934) cituje Lidové noviny z 8.7.1932 a článek v rubrice Rybářské radosti i starosti: „Kterak strýček Josef na frgále vyzrál“. PRINC (1883) uvádí název **podoutev**, ale zřejmě jde jen o tiskovou chybu. HNÍZDO (1968) píše, že rybáři rozeznávají „paroustve černé“ (velké, které braly na hnojné červíky při jarním chytání) a „paroustve zlaté“ (ty chytávali později). Jde o změnu zbarvení před třením.

● Ostrucha křivočará – *Pelecus cultratus* (Linnaeus, 1758)

Ostrucha [109]; **ostrucha křivočará** [117, 81, 168, 33, 164, 158, 159, 80, 127, 129, 154, 155, 170, 75, 135, 71].

● Hořavka duhová – *Rhodeus amarus* (Bloch, 1782)

Hořavka [55, 182, 140, 89, 82, 97, 162, 109, 168, 83, 164, 88, 50, 28, 125, 127, 9 – citován J.Handsch]; **hořavka duhová** [29, 154, 49, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71, 108]; **hořavka duhová evropská** [80 – *Rhodeus sericeus amarus*, 153]; **hořavka duhová západní** [98 – *Rhodeus sericeus amarus*, 49, 155, 129, 77, 75, 23]; **hořavka obecná** [81, 33, 94, 158, 159, 163]; **hořčice** [45]; **hořkál** [89]; **otravka** [56, 182, 46, 24]; **otrávka** [140]; **teпка** [55, 56, 182, 97, 161, 131, 24]; **kotašle** [46]; **treпка** [36, 97, 46, 161].

Název **hořavka** je odvozen od nahořklé chuti masa. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeské jméno „**hořevka**“ či „**hořenka**“. Domnívá se však, zjevně mylně, že původní název byl „střevle“. ŠIMEK (1954) poznamenává, že ji místy lidé jmenují „karasem“, což nejlépe naznačuje její tvar těla.

● Karas obecný – *Carassius carassius* (Linnaeus, 1758)

Karas [56 – citován Balbín, 45, 84, 160, 89, 54, 149, 74, 168, 109]; **karásek** [144, 152, 181, 140, 36, 46, 179]; **karas bahenní** [59]; **karas bahní** [59]; **karas malý** [89]; **karas obecný** [55, 144, 140, 92, 36, 117, 37, 81, 157, 93, 33, 94, 88, 164, 50, 158, 159, 28, 80, 127, 129, 98, 154, 155, 49, 170, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 71]; **karas obecný zakrnělý** [80 – *Carassius carassius morpha humilis*]; **karásek** [55, 160, 179, 155]; **kataška** [36 – Třeboňsko, 46, 24], **kotaška** [56, 140].

Podle Grimma pochází název z francouzského „carasin“, resp. italského „coracino“, lat. coracinus znamená „vrání rybu“. DUBRAVIUS (1547, překlad z roku 1953) píše, že „*má jen poněkud širší tělo, hřbetní ploutev má chráněnou tvrdšími paprsky – odtud má jméno – a zlatové šupiny podél ocasní ploutve mu dodávají světlejší barvy*“. V řečtině slovo **χάραξ** znamená kůl, tyč či násep s koly. ŠMILAUER (1971) uvádí, že původ slova „karas“ je slovanský, ale nejasný (středolatinické „carassius“ se používá teprve od 16.století). Viz též německé „die Karausche“.

GEBAUER (1903) zmiňuje staroněmecký termín „karass“, či přepis „karraz kreffe“, viz latinsky psaný Rukopis Vodňanský z doby okolo roku 1410. HOWORKA 1888 /cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981/ uvádí místní jména: Karoutsche, Karutsche v Bavorsku, v okolí Chebu, Sokolova až Karlových Varů; Koretz u Ostrova nad Ohří; Gareisel, Karissel, Kóresen u Kadaně a Žatce.

Kříženec kapra s karasem se nazýval **pitruše** (na Moravě), viz MAHEN (1927), **kaprkaras**, či **karas kaprový** (BUBENÍČEK 1898). SITENSKÝ et al. (1905 – 1924) uvádí též název **karas zvrhlý** (var. *humilis*), **karas bahní** (var. *oblongus*) a pro křížence s kaprem název **polokaras** (poslední z uvedených názvů používá i JANDA (1914). KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) uvádějí názvy **karas zakrnělý** (*Carassius humilis*), **karas bahní** (*Carassius oblongus*). KAVINA et al. (1940 – 41) rozlišuje **karase obecného** (*C.vulgaris*), **karase bahenního** (*C.oblongus*) a **karáska zakrslého** (*C.humilis*), navíc pak ještě **karase zlatého** (*C.auratus*). **Karásek zakrslý** uvádí pro formu *humilis* JANDA (1914).

• Karas stříbřitý – *Carassius gibelio* (Linnaeus, 1758)

Kapr zlatý [144 – *Carassius auratus*]; **karas** [167]; **karas malý** [89]; **karas stříbřitý** [127, 129, 98, 75, 23, 119, 172, 30, 51, 107, 173, 174, 135, 72, 108]; **karas stříbřitý eurasijský** [80 – *Carassius auratus gibelio*]; **karas stříbřitý sibiřský** [98 – *Carassius auratus gibelio*, 103]; **karas větší** [55, 144, 37]; **karas zlatý** [92, 157, 33, 88, 164, 50]; **karásek zlatý** [82].

FRÍČ (1859) píše, že **karasa většího** (*Carassius gibelio*) lze od **karasa menšího** (obecného, *Carassius vulgaris*) odlišit „podle méně vysokého a tlustšího těla, menší a tlustší hlavy. Hřbet jest začernalé zelený, do modra měnivý, břich zažloutle hnědý se zlatým leskem. Ploutve jsou černé, jen prsní a břišní jsou na počátku začernalé, duhovka černozelelná.“ Připojený obrázek uvádí jen karasa obecného. ŠTĚPÁN (1921) uvádí kromě karasa obecného též „druhy“ **karas bahenní** („ve vodách celé republiky, hlavně v hlubokých tůních v poříčí řek“) a **karas větší** („ve vodách Slovenska a do jižních Čech dostal se kapřím plůdkem z Uher. Narůstá více a rychleji než oba předchozí“). ZIPPE (1861) ve své učebnici uvádí název **kapr zlatý** evidentně pro karasa (připojeny jsou též německé názvy Goldkarpfen a Goldfisch). RIEGER (1860 – 73) uvádí pro druh *Cyprinus auratus* kromě názvu **kapr zlatý** i termín „rybička zlatá“, která se chová ve skleněných nádobách pro ozdobu a pochází z Číny. Zjevně jde tedy o karasa a nikoli o barevného kapra. ŠTĚPÁNEK (1947) uvádí pro xantoforickou formu asijského karasa *Carassius auratus* název „**zlatý kapřík**“. KRATOCHVÍL & BARTOŠ (1954) konstatují, že: „jako karas zlatý označujeme člověkem vypěstěné zlaté aberace karasů stříbřitých“.

• Kapr obecný – *Cyprinus carpio* Linnaeus, 1758

Kapr [139, 84, 56 – citován Balbín, 140, 149, 82, 157, 74, 168, 37, 167, 127, 109, 9 – citován J.Handsch]; **kapr obecný** [55, 144 – jako kapr odcený – zjevná tisková chyba, 181, 140, 89, 92, 36, 117, 118, 81, 93, 83, 94, 88, 164, 158, 159, 50, 28, 145, 80, 98, 154, 155, 49, 129, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71].

ŠMILAUER (1971) uvádí u Slovanů používaný název „karp“, přejatý zřejmě z němčiny (Karpfen). Domnívá se, že jde o „praevropské“ slovo. GEBAUER (1903) zmiňuje staroněmecký název „Charpho“ či „Karpfe“ a středolatinický název „carpo“. FRÍČ (1859) uvádí

následující názvy pro kapra s úplným chyběním šupin či jen malým počtem vytvořených zvětšených šupin: **šupák**, **tarand**, **králík**, **naháč**, **špihl**. Píše, že za časů Balbína byli mezi českými kapry nacházeni **kapři Nimbursťi**, kteří prý měli maso barvy růžové jako losos a chuť sladkou. ŠUSTA (1936) uvádí názvy pro různé variety kapra: **kapr hladký – nahý**, **kožnatý**, **kapr lysý – lysec**, **králík**, **kapr šupinatý – šupináč**, **kapr naháč**. Pro křížence kapra s karasem používá tentýž autor název **polkaras**, KOL.AUTORŮ (1925 – 33) pak **polokaras**. Pro kapra s velkými lesklými šupinami (Spiegelkarpfen) používají DUNDR (1825) (*Rex cyprinorum*) a JUNGSMANN (1835 – 39) název **tarant**. SITENSKÝ et al. (1905 – 1924) uvádí názvy **kapr pravý** (šupináč), **kapr lysý** (lysec), **kapr nahý** (naháč = hladký) a další odrůdy (např. kapr český, lužický, haličský apod.). KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) uvádějí také **kapr nahý**, **kapr lysý** a pro křížence s karasem **polokaras**. Ze slangových výrazů uvádí PALIVEC (1969) následující: **šupináč**, **šupák**, **špihlák**, **lysec**, **naháč**, **králík**, **kaprál** a **pírtánek**. ANONYMUS (1980) připomíná slangové výrazy kapra „špihlák“, „naháč“ a „šupák“. PALIVEC (1985) uvádí pro kapra lysce také název „zrcadlový kapr“. VOSTRADOVSKÝ (1999) uvádí pro barevné odchylky kapra název „**koi kapr**“. U barevných kaprů je někdy používán i název „**koy**“, viz např. KUČERA (1999), PRAŠIL (1999).

LUSK, LUSKOVÁ & DUŠEK (2002) uvádějí pro divokou formu kapra název **kapr obecný – dunajský**. DUNDR (1825) uvádí termín **kapr zlatý** – zřejmě však šlo o „zlatého káráska“ (rybu z rodu *Carassius*). ZIPPE (1861) ve své učebnici uvádí pro odchylky **kapr holý** a **tarant**. RIEGER (1860 – 73) uvádí pro odchylky kapra názvy **šupák**, **naháč**, **špihl**. DĚDINA et al. (1934) uvádí termín „**lajdáč**“ pro velkého kapra (Soběslavsko). KAVINA et al. (1940 – 41) pro kapra hladkého uvádí ekvivalent „**naháč**“. KÁLALOVÁ (2001) uvádí pro odchylky kapra názvy **řádkáč** a **lysák**.

PRINC (1882) píše: „*Na Třeboňsku pěstují se jen šupinatí kapři; šupáci nebo naháči (špihl) tam jen porůznu naskytují se.... V 16.století pěstovali se tu pode jménem „merlinkův“*“. FILISTEIN et al. (1997) uvádí názvy **kapr hladký** (u nějž došlo téměř k úplnému vymizení šupin na trupu, výskyt drobných šupin je možný u základů párových a nepárových ploutví), **kapr lysec** (u nějž došlo k částečnému vymizení šupin na trupu, šupiny se vyskytují v podobě různě velkých nepravidelných ostrůvků), **kapr lysec řádkový** (u nějž došlo k částečnému vymizení šupin na trupu, šupiny jsou zachovány v podobě charakteristické řádky na postranní čáře těla), **kapr šupinatý** (celý trup je pokryt pravidelnými řadami šupin). Podle téže normy patří název **sazan** původní neprošlechtěné říční šupinaté formě kapra obecného. Kapr **koi** (Nishiki koi) je dle této normy užitě označení pro barevnou varietu vyšlechtěnou v Japonsku k okrasným účelům. PECHA (1988) používá transkripci nishiki – koi. ANONYMUS (1887) uvádí zajímavý nález barevného „špihláka“ dovezeného z jižních Čech do Prahy.

MÉSZÁROS et al. (2002) uvádějí, že termín „**amurský sazan**“ je používán v chovatelské oblasti pro původního divokého kapra z amurské oblasti a sazan je termín převzatý z ruštiny. Doporučují pro původní formu divokého kapra z Dunaje používat název **dunajský kapr**, jak je běžně používáno v původních slovenských studiích.

• Tolstolobik bílý – *Hypophthalmichthys molitrix* (Valenciennes, 1844)

Bílý tolstolobik [99]; **tolstolob bílý** [76]; **tolstolobik** [170, 41, 23]; **tolstolobik bílý** [70, 30, 51, 42, 107, 153, 174, 135, 71]; **tolstolobik obecný** [70]; **tolstolobik pestrý** [75].

- **Tolstolobec pestrý – *Aristichthys nobilis* (Richardson, 1845)**

Pestrý tolstolobik [99]; **tolstolobec pestrý** [30, 42, 107, 135, 71, 174]; **tolstolobik pestrý** [68, 51].

VOSTRADOVSKÝ (1999) uvádí název „tolstolebec pestrý“, jde však zřejmě jen o tiskovou chybu.

- **Amur černý – *Mylopharyngodon piceus* (Richardson, 1845)**

Amur černý [76, 51, 4, 71], **amurovec černý** [107], **černý amur** [170, 99, 32].

Pakaprovcovití (Catostomidae)

- **Kaprovec velkoústý – *Ictiobus cyprinellus* (Valenciennes, 1844)**

Bufalo velkohubý [173]; **bufalo velkoústý** [119, 42]; **kaprovec velkohubý** [173]; **kaprovec velkoústý** [71].

Podle FILISTEINA (1997) je v ČSN obecně označení ryb rodu *Ictiobus* bufalo.

- **Kaprovec černý – *Ictiobus niger* (Rafinesque, 1920)**

Bufalo černý [119, 67, 42, 173]; **bufalo velkoústý** [66]; **kaprovec černý** [173, 71]; **kaprovec maloústý** [103]; **kaprovec obecný** [103].

HAMÁČKOVÁ (1987) nazývá kaprovce „rybami buffalo“.

Sekavcovití (Cobitidae)

- **Sekavec podunajský – *Cobitis elongatoides* Bacescu et Maier, 1969**

Hryzák [156]; **kusak** [156]; **kresačka** [156]; **sekavec** [89, 36, 149, 93, 161, 101]; **sekavec obecný** [80, 119]; **sekavec písečný** [145, 98, 154, 155, 49, 129, 77, 75, 23, 30, 135]; **sekavec podunajský** [143, 71, 106]; **sekavka** [56]; **sikavec** [162]; **sykavec** [56, 59, 144, 140, 160, 36, 149, 81, 93, 118, 82, 109, 33, 83, 46, 101, 131a]; **sykavec obecný** [168, 164, 158, 159, 50, 127]; **wigún** [45 – *Cobitis taenia*].

U tohoto druhu se pochopitelně vývoj českého názvosloví odvíjel v souvislosti se znalostmi (na území ČR se dříve předpokládal výskyt sekavce druhu *Cobitis taenia*). Název **sykavec** byl odvozován od toho, že vydává syčivý zvuk (Frič), **sekavec** podle Mahena pak podle toho, že po uchopení rozježuje skřele a seká na strany pohyblivými podočnými trny. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „**sěkavec**“, v novočeských dialektech i „**sekavica**“, „**sykavec**“ (Valašsko), snad i „**sokva**“.

PRESL (1823) pro rod „cobitis“ zvolil český ekvivalent „piskor“. Je možné, že měl na mysli piskoře (rod *Misgurnus*), který byl původně popsán v rodu *Cobitis*. RIEGER (1860 – 73) píše: „sykavec“ je mnohem vzácnější než předcházející druh (= mřenka).

- **Sekavčík horský – *Sabanejewia balcanica* (Karaman, 1922)**

Sekavčík horský [30 – *Sabanejewia aurata*, 135]; **sekavec dlouhovousý horský** [80 – *Cobitis aurata balcanica natio montana*]; **sekavec horský** [98 – *Cobitis aurata*, 155, 75,

23, 119]; **sekavec horský západní** [129 – *Cobitis aurata balcanica*]; **sykavec balkánský** [178 – *Sabanejewia balcanica*]; **sykavec horský** [158, 159 – *Cobitis aurata*, 50, 124, 125]; **sykavec horský (=balkánský)** [127]; **sykavec horský** [168 – *Cobitis montana*].

České názvy byly vztahovány původně k druhu *Sabanejewia aurata*. Nejnověji byl navržen (s ohledem na návaznost českých názvů na všechny ostatní druhy rodu) název **sekavčík balkánský** (HANEL & NOVÁK 2002).

• **Piskoř pruhovaný – *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758)**

Čík [36, 109, 167, 161, 46, 50]; **pískava** [131a]; **pískora** [56, 36, 131a]; **piskoř** [45, 55, 56, 140, 160, 54, 92, 36, 149, 93, 168, 33, 109, 167, 28]; **piskura** [156]; **piskoř** [89, 55, 59, 46 – jižní Morava, 127]; **piskoř bahenní** [50]; **piskoř bahňj** [84]; **piskoř obecný** [118, 81, 164]; **piskoř páskovaný** [80]; **piskoř pruhovaný** [22, 98, 154, 155, 49, 77, 75, 153, 23, 119, 30, 135, 71]; **piskoř** [140]; **piskoř obecný** [144, 50, 158, 159]; **piskoř pruhovaný** [79].

Již FRIČ (1859) píše „*Druhy u nás žijící, jsou do ruky chyceny, vydávají zvláštní zvuk, což jejich česká jména piskoř, mřeňka a sykavec dobře naznačují*“. JUNGSMANN (1835 – 39) uvádí u piskoře, že jde o rybu „*kteřáž polapená pištj*“. ŠMILAUER (1971) uvádí praslovanské jméno „piskoř“, již Jungsmannovi bylo známo, že vytažen z vody, projevuje se zvláštním zvukem, a to písknutím.

Mřenkovití (Balitoridae)

• **Mřenka mramorovaná – *Barbatula barbatula* (Linnaeus, 1758)**

Břen [156]; **břendák** [156]; **břeňák** [131 – na Chrudimsku]; **břínka** [156]; **fousek** [179]; **grundle** [92, 149, 93, 168, 24]; **mržeinie** [9 – citován J.Handsch]; **mřena** [46]; **mřeně** [93]; **mřenka** [144, 140, 160, 89, 54, 92, 63, 149, 82, 74, 93, 168, 109, 33, 94, 28]; **mřenka mramorovaná** [29, 154, 49, 129, 80, 98, 155, 77, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **mřenka obecná** [81, 164, 50, 158, 159]; **mřeň** [45, 56, 92, 36, 149]; **mřeňka** [55]; **mřín** [93]; **slíž** [140].

ŠMILAUER (1971); uvádí staročeský název „mřen“, „mřeněk“, v novočeštině pak „mřín(ek)“, mřenka, mřínka, mřeně“. Slovo pochází původně asi z praevropštiny. GEBAUER (1903) zmiňuje různý způsob psaní: mřenka, mřen, mřeň, mřeněk, mrzeniek (viz též Sběrka rozprav lékařských z poloviny 15.století a Jana Vodňanského (Aquensis) Lactifer, Plzeň 1511). RIEGER (1860 – 73) uvádí pro pokrm zvaný „podolské řízky“ název grundle.

Sumcovití (Siluridae)

• **Sumec velký – *Silurus glanis* Linnaeus, 1758**

Čumec [131]; **hlaváč** [131]; **fousatej** [131]; **sum** [84, 56, 36, 24, 131a, 9 – citován J.Handsch]; **sum obecný** [84]; **sum ewropepský** [84]; **sumál** [131a]; **sumár** [131a]; **sumec** [139, 45, 84, 152, 181, 160, 149, 83, 74, 37, 167, 127,]; **sumec obecný** [55, 144, 92, 117, 81, 93, 168, 33, 164, 158, 159, 80, 155]; **sumec velký** [145, 98, 49, 170, 129, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **sumica** [131a]; **sumík** [46 – jižní Morava]; **sumovina** [9 – citován J.Handsch]; **sumr** [131a].

ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „somť“, u Prahy též lidově „čumec“, „sumic“ (moravskoslezské nářečí), „somic“ (Podluží). JUNGSMANN (1835 – 39) uvádí pro samce ná-

zev „sumec“ a pro samici název „sumice“. DUNDR (1825) poznamenává „sumec čili bolen“ (*Silurus glanis*), jde však zjevně o omyl.

Keříčkovcovití (Clariidae)

- **Keříčkovec jihoafrický – *Clarias gariepinus* (Burchell, 1822)**

Klarias [51]; **keříčkovec jihoafrický** [71]; **sumčík africký** [107, 137], **sumeček africký** [3, 51, 130].

Sumečkovití (Ictaluridae)

- **Sumeček americký – *Ameiurus nebulosus* (Lesueur, 1819)**

Americký sumeček [60]; **americký sumeček zakrslý** [162]; **sumčík** [82, 93]; **sumec zakrslý** [33, 151, 127, 79, 76]; **sumeček americký** [14, 18, 149, 161, 158, 80, 127, 129, 98, 49, 155, 77, 41, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 107, 173, 135, 71]; **sumeček hnědý** [76]; **sumeček obecný** [118]; **sumeček zakrslý** [149, 82, 93, 164, 22, 154, 48].

KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) uvádějí termín **sumeček zakrslý** pro druh *Ameiurus catus* („v rybnících /u Třeboně/ jej chovají“). Jde o nepřesnost (zřejmě tiskovou chybu): *Ameiurus catus* je mladší synonymum k druhu *Ameiurus nebulosus*. Druh *Ameiurus catus* (Linnaeus, 1758) je dnes platným druhem, odlišným od *Ameiurus nebulosus* (Lesueur, 1819).

- **Sumeček tečkovaný – *Ictalurus punctatus* (Rafinesque, 1818)**

Sumeček tečkovaný [76, 119, 42, 173, 71]; **sumeček kanálový** [119]; **sumeček kro-penatý** [76]; **sumeček skvrnitý** [87, 51].

Štikovití (Esocidae)

- **Štika obecná – *Esox lucius* Linnaeus, 1758**

Ščihle [156 – mladá štika, jižní a západní Čechy]; **ščuhlatka** [156 – Podluží]; **ščúhla** [156 – mladá štika, jižní a západní Čechy]; **štik obecný** [84]; **štika** [45, 152, 181, 140, 89, 149, 37, 74, 168, 109, 167, 127, 9 – citován J.Handsch]; **štika obecná** [5, 55, 144, 160, 92, 36, 117, 118, 82, 81, 93, 33, 164, 158, 159, 145, 80, 98, 154, 155, 49, 129, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **štihle** [131 – mladá štika, 156]; **šтік** [5 – rod *Esox*]; **šтік obecný** [5]; **šтjk** [139, 45]; **šтjka** [84]; **zubatá** [131].

Název **štika** je zřejmě odvozen od štíhlé tlamy či štíhlého těla. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „ščika“, na Moravě též „ščuka“. Je pravděpodobné, že název „ščuka“ vznikl zkrácením z nějaké odvozeniny na –ka od „ščupľ“ ve významu útlý či štíhlý. Praslovanský rybářský slang si tuto odvozeninu, která byla nejméně čtyřslabičná, zkrátil na dvojslabičné „šču – ka“.

Táborští rybáři rozeznávají štiky „kudlu“, delšího, štíhlého válcovitého těla a štiky „žabařku“, která je kratší a zavalitější. Dříve štiky rybáři chytávali až v době otav a proto jí říkali, že je „ryba otavní“ (HNÍZDO 1968).

Lososovití (Salmonidae)

• Losos obecný – *Salmo salar* Linnaeus, 1758

Losos [139, 45, 84, 55, 149 – pro rod *Salmo*, 37, 93, 127, 9 – citován J.Handsch]; **losos atlantský** [80]; **losos labský** [36, 158, 166]; **losos obecný** [144, 92, 181, 36, 117, 82, 81, 157, 74, 83, 94, 88, 164, 50, 158, 159, 28, 98, 169, 154, 155, 49, 170, 129, 77, 75, 119, 30, 135, 71, 174].

Původ názvu **losos** můžeme nacházet ve starohornoněmeckém „Lahs“, nyní „Lachs, staroangličtině „leax“ a staroislandštině „lax“ a tocharštině „laks“ (zde však znamená jen obecně rybu). Příbuzné slovo nacházíme i v osetštině „läsæg“. Může jít tedy o slovo „praevropské“, viz ŠMLAUER (1971). GEBAUER (1903) uvádí přepis „loffof salmo“ (viz Rukopis Svatovítský z doby 1380 – 1400), „loffos salmo“ (viz Bohemarius maior) a „lofos salmo“ (viz Rukopis Vodňanský z let okolo 1410).

DUNDR (1825) uvádí pro rybu *Salmo caeruleus* název „**losos malý**“. Druh *Salmo caeruleus* Schmidt, 1975 je mladší synonymum pro druh *Salmo salar* Linnaeus, 1758.

• Pstruh obecný – *Salmo trutta* Linnaeus, 1758

Černomořský pstruh mořský [109 – *Salmo trutta labrax*]; **losos pstruhový** [117 – *Salmo trutta*]; **pstruh** [45, 84, 181 – Bachforelle, 89, 37]; **pstruh fialový** [84]; **pstruh jezerní** [149 – *Salmo [Trutta] lacustris*, 157, 93, 82 – *Salmo trutta* var. *lacustris*, 74 – *Trutta lacustris*, 170 – *Trutta trutta* m. *lacustris*, 154 – *Salmo trutta* L., *morpha lacustris*]; **pstruh lososový** [84, 55 – „Fario Marsiglii“, 89, 56 – citován Balbín (*Aurata lacustris*), 36, 94,]; **pstruh mořský** [149, 157, 81, 93, 164, 74, 28, 170]; **pstruh obecný**, *Salmo fario* [55, 140, 117, 154.]; **pstruh obecný**, *Salmo trutta fario* [117, 167, 50, 159, 119, 30]; **pstruh obecný**, *Trutta fario* [160, 168, 88]; **pstruh obecný**, *Trutta fario* [74]; **pstruh obecný**, *Salmo trutta* [75]; **pstruh obecný**, *Salmo trutta* m.*fario* [158, 28, 145]; **pstruh obecný baltský**, *Salmo trutta trutta* [75]; **pstruh obecný potoční**, *Salmo trutta fario* [80, 155]; **pstruh obecný potoční**, *Salmo trutta* Linnaeus, 1758, m.*fario* [174]; **pstruh obecný forma potoční** [98, 23, 172, 51, 135]; **pstruh obecný forma jezerní**, *Salmo trutta morpha lacustris* [80, 98, 155, 75, 23, 135]; **pstruh obecný mořský**, *Salmo trutta trutta* [80, 98,]; **pstruh obecný mořský**, *Salmo trutta* Linnaeus, 1758, m.*trutta* [174]; **pstruh obecný severomořský**, *Salmo trutta trutta* [71]; **pstruh obecný forma mořská**, *Salmo trutta morpha trutta* [135]; **pstruh potoční** [149, 81, 157, 93, 109, 154, 129, 40, 71]; **pstruh růžový** [84]; **pstruh skotský** [179 – jako *Salmo levensis*, 82 – *Salmo trutta* var. *levelensis*, správně však má být *Salmo levenensis*, což je synonymum pro druh *Salmo trutta*.], **pstruh škotský čili levenský**, *Trutta levensis* [149].

ŠTĚPÁN (1921) uvádí samostatně i „**pstruha ocelového**“ (bez uvedení vědeckého názvu), možná, že jde o pstruha duhového (viz tam). KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) uvádějí názvy: „**pstruh obecný, skalní, potoční, lososový, skotský, jezerní**“, PALIVEC (1985) zmiňuje slangový výraz „**obecnák**“ a „**potočák**“ zjevně pro pstruha obecného potočního. RIEGER (1860 – 73) mezi odrůdami pstruhů uvádí: **pstruh lesní, pstruh podhorní** (jako *S.alpinus* → tzn.že by mělo jít o sivena arktického), **pstruh rybníční, pstruh lososový** a **pstruh jezerní**. VOSTRADOVSKÝ & ŠMÍD (1999) upozorňují na běžně používaný zkrácený název „**pstruh mořský**“ pro pstruha obecného formu mořskou. FRIČ (1859) dále uvádí podle vybarvení: **pstruh lesní čili skalní, pstruha lesního** uvádí též (DUNDR 1825).

• **Pstruh duhový – *Oncorhynchus mykiss* (Walbaum, 1792)**

Duhák [149, 117, 161, 46, 158, 50, 154, 77]; **kalifornský pstruh duhový** [118]; **losos duhový** [80]; **losos ocelový**, *Salmo Gairdneri* [149, 74, 179]; **pstruh americký**, *Salmo gairdneri* [98]; **pstruh americký duhový**, *Salmo gairdneri irideus* [98, 129, 41, 23]; **pstruh americký duhový**, *Truttta gairdneri irideus* [170, 77, 75]; **pstruh americký duhový**, bez vědeckého názvu [48, 172]; **pstruh duhový** [92, 149, 157, 74, 93, 168, 94, 88, 164, 50, 158, 159, 28, 145, 80, 127, 154, 49, 119, 30, 51, 42, 107, 173, 174, 135, 71]; **siven duhový** [12].

HNÍZDO (1968) zmiňuje název „**ocelový losos**“ a chápe ho jako jednu z forem pstruha amerického duhového, která podle něj snad byla také k nám dovezena.

• **Siven americký – *Salvelinus fontinalis* (Mitchill, 1814)**

Americký siven, *Salmo salvelinus* [149]; **pstruh americký** [94, 88]; **siven americký** [92, 36, 149, 83, 164, 158, 50, 127, 98, 154, 159, 49, 48, 41, 77, 80, 75, 23, 119, 30, 51, 107, 172, 174, 135, 71]; **siven potoční** [149, 117, 157, 74, 93, 158, 159, 50, 80, 154, 49, 41]; **sivěnka** [149].

VOLF (1959) uvádí český název **siven kundža** pro druh *Salvelinus fontinalis*, ale zjevně jde o přepis, neboť tento český název současně uvádí i u druhu *Salvelinus leucomaensis* (nyní je jeho platné jméno *Salvelinus japonicus* Oshima, 1961).

• **Siven arktický – *Salvelinus alpinus* (Linnaeus, 1758)**

Alpský siven [149]; **losos alpský**, *Salmo salvellinus* [89]; **siven alpský**, *Salvelinus salvelinus* [92, 149, 158, 154 – *Salmo salvelini*, 93, 88, 164, 50, 170, 159 – jako *Salvelinus salvelinus*, 80, 41, 75, 81 – jako *Salmo salvellinus salvellinus*, 81, 157]; **siven arktický**, *Salvelinus alpinus* [30, 107, 135, 71]; **siven jezerní**, *Salmo salvelinus* [154]; **sivěnka** [149]; **skříklník**, *Salmo alpinus* [45].

JUNGMANN (1835 – 39) pro lososovou násadu (uvádí jako *Salmo salvelinus*) používá název „strdlička“, rovněž tak i DUNDR 1825. V odstavci o hájení ryb je používán termín „**červenáček**“, viz ZEIS (1937, Nařízení místodržitelství moravského ze dne 20.května 1882, č.80 mor.z.z., k zákonu zemskému ze dne 27.prosince 1881, č.79 mor.z.z. ex 1882, kterým se vydávají některá opatření za účelem zvelebení rybářství ve vnitrozemních vodách, ve znění vyhl. Ze 4.7.1902, č.33 z.z.sl.). Muselo jít o známou rybu, dokonce tehdy zřejmě běžně rybářsky využívanou. Podobný termín „**červeňák**“ je použit v seznamu minimálních měr ryb v Nařízení vydaném zemským presidentem Slezským dne 3.července 1883, č.29 z.z. sl., jímžto se vynášejí ustanovení ku provedení zákona daného 9.prosince 1882 (zák. a nař.pro vod. Sl. č.28 z roku 1883) v příčině některých opatření ku zvelebení rybářství ve vnitrozemních vodách Slezských (viz ZEIS 1937). Ani v zevrubném přehledu legislativního stavu rybářství, který publikoval ADÁMEK (1930) a přehledně srovnal dobu hájení ryb a jejich zákonnou míru na Moravě a ve Slezsku, se vyjasnění tohoto termínu (tzn. červenáček, červeňák) nevěnuje žádná pozornost. Jisté je, že se jedná o rybu třoucí se v zimě se zákonnou mírou 20 cm. V moravském seznamu jsou z ryb třoucích se v zimě uvedeny: losos, mník, pstruh jezerní, pstruh potoční a siven americký, ve slezském seznamu pak losos, mník, pstruh a červenáček. Nelze předpokládat, že jde o zcela jiný druh, než

který žije a je hájen na Moravě. S největší pravděpodobností šlo o sivena arktického. FRIČ (1859) píše o tomto druhu: „*Jelikož lze tento druh lososů dle červeného břicha a dle bílé barvy prvního článku ploutve břišní a řitní snadno poznati, ...*“. Stejně tak na tento znak u samců v době tření upozorňuje u „sivena alpského“ též BUBENÍČEK (1898). V této práci je též uvedeno vyobrazení „sivena alpského“ dle „*kusu v Čechách vyloveného*“. DUNDR (1825) uvádí pro druh *Salmo salvelinus* název „strdlíčka“ a pro *Salmo cerulescens* „losos malý“. Zřejmě jde o tutéž rybu, tedy sivena arktického.

- **Siven obrovský – *Salvelinus namaycush* (Walbaum, 1792)**

Siven obrovský [75, 107, 173, 71].

- **Hlavatka obecná – *Hucho hucho* (Linnaeus, 1758)**

Dunajský losos [46]; **hlavatice** [86]; **hlavatka** [93, 168, 167, 164, 158, 50, 127, 41, 119]; **hlavatka dunajská** [159, 129]; **hlavatka obecná** [30, 91, 135, 40, 71]; **hlavatka podunajská** [28, 80, 98, 154, 155, 49, 170, 75, 23, 119, 51]; **hlavátka** [109]; **huch** [149, 157, 159, 179, 46]; **huchen** [93, 88]; **losos dunajský** [117, 81, 157, 74, 168, 50]; **losos jezerní** [86]; **siven dunajský** [92, 117, 93, 94, 88, 50].

Etymologie rodového názvu **hlavatka** je jasná, vztahuje se k velikosti hlavy.

- **Sih malý – *Coregonus albula* (Linnaeus, 1758)**

Malá marěna [89]; **marěna malá** [170, 41, 75, 40,]; **sih drobný** [96, 88], **sih malý** [23, 119, 30, 107, 71];

Název **sih** se k nám dostal z ruštiny (sig), ale je pravděpodobně staronorského původu („sigr“), viz ŠMILAUER (1971) a HENSEL (1988). JANDA (1914) píše u druhu *Coregonus albula*: „*ve Vltavě stěhovává ryba, v jezerech šumavských a krkonošských v hlubinách.*“ PRESL (1823) pro rod „*corregonus*“ uvádí český název „**sjh**“, SITENSKÝ et al. (1905 – 1924) **sih**.

- **Sih omul – *Coregonus autumnalis* (Pallas, 1776)**

Bajkalský omul [170]; **omul** [41]; **omul bajkalský** [113]; **sih bajkalský** [119]; **sih omul** [75, 107, 71].

- **Sih peled' – *Coregonus peled* (Gmelin, 1788)**

Peled' [119]; **sih peled'** [68, 107]; **sih peled'** [30, 51, 42, 173, 174, 135, 71]; **sih peljad** [170].

- **Sih marěna – *Coregonus maraena* (Bloch, 1779)**

Madni – marěna [149]; **maduimaraena** [11]; **marena** [93]; **marěna** [48, 119]; **marěna veliká** [117, 82, 154]; **marěna velká** [160, 36, 157, 88, 164, 158, 159, 50, 41]; **sih baltický** [117]; **sih marěna** [173]; **sih severní** [129, 23, 79, 42, 107, 177, 71]; **sih severní marěna**, *Coregonus lavaretus maraena* [80, 98, 49, 155, 77, 75, 30, 51]; **sih severní – marěna** [135]; **velká marěna** [149].

• **Síh ostrorypý – *Coregonus oxyrinchus* (Linnaeus, 1758)**

Nosen [92, 92, 9]; **nosen severní** [58, 36, 149, 117, 81, 157, 161, 158, 50, 127]; **síh** [82]; **síh ostrohuby** [92, 36, 161, 158, 50, 127]; **síh ostrorypý** [108]; **síh severní ostrorypý** [80, 155, 9].

FRIČ (1883) píše: „*p. Zelenkovi přinesena byla do Kralup nezi candáty podivná ryba, které nikdo z rybářů nezná. Podobá se prý paroustvi, má však tukovou ploutvičku jako losos*“. FRIČ (l.c.) zde navrhuje název „nosen“ (podobně jako lipen) a severní podle toho, že připlul ze severu. Ryba měřila 42 cm a její průnik byl dle Friče možný díky neobyčejně veliké vodě, která se udržovala po celý podzim. VOSTRADOVSKÝ (2001) pro druh *Coregonus lavaretus oxyrinchus* uvádí český název síh severní (ostrorypý), jde zjevně o tiskovou chybu (správně: ostrorypý). Nález této ryby z našeho území je ale taxonomicky nejednoznačný (LUSK et al. 2011).

• **Síh Wartmannův – *Coregonus wartmanni* (Bloch, 1784)**

Losos Wartmannův [10]; **marena** [61]; **síh modravý** [88]; **síh modrý** [96]; **síh Wartmannův** [55].

• **Síh písečný – *Coregonus fera* Jurine, 1825**

Síh písečný [117].

• **Lipan bajkalský – *Thymallus baicalensis* Dybowski, 1874**

Bajkalský lipan, *Thymallus arcticus baicalensis* [170]; **černý bajkalský lipan**, *Thymallus arcticus baicalensis* [41]; **lipan bajkalský** [154, 112, 23, 79, 30, 107, 40, 71]; **lipan severní** [119]; **lipan sibiřský bajkalský** [75].

VOLF (1959) pro druh *Thymallus arcticus* používá český ekvivalent **sibiřský lipan**. Zatímco poddruh *Thymallus arcticus baicalensis* je bajkalský druh (jezero Bajkal a přítoky), poddruh *Thymallus arcticus arcticus* (Pallas, 1776) je severoamerickým taxonem. POUPE (1993) uvádí pro taxon *Thymallus arcticus bajkalensis*, *infrasubspecia brevipinis* (ponechána původní transkripcí) český ekvivalent „**bílý amurský lipan**“. ŠIMEK (1954) používá pro vědecký název *Thymallus arcticus* český ekvivalent **lipan sibiřský**.

• **Lipan podhorní – *Thymallus thymallus* (Linnaeus, 1758)**

Květoň [45 – kwětoň, 179, 46]; **kwětovoň** [84]; **lipan** [45, 84, 55, 140, 92, 149, 37, 82, 81, 157, 74, 168, 109, 159, 88, 28, 127]; **lipaň** [84]; **lípan** [46]; **lipan obecný** [92, 164, 1958, 1959, 50, 79]); **lipan podhorní** [80, 98, 154, 170, 129, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71] ; **lipen** [84, 56, 89, 92, 36, 149, 117, 82, 93, 88, 49, 156]; **lipeň** [84, 36]; **smrdlan** [56, 131 – Pojizeří, a to proto, že se po uhynutí rychle rozkládá].

Rod je odvozován od litevského „lepsna“ = plamen, pro svítivé (modročervené) zbarvení (viz též FERIANC 1948). Dle ŠMILAUERA (1971) je původ slova **lipan** nejasný, ve staročeském Lactiferovi je nazýván „kwětovoň“, neboť právě chycený lipan příjemně voní po mateřídoušce. GEBAUER (1903) uvádí různé způsoby psaní: lipan, lipaň, lipen, lipen (viz Slovník Prešpurský). JUNGSMANN (1835 – 39) u lipana píše: „*ryba řjčná pstruhu podobná, gméno wzala dle Rosy od toho, že huba k nj ljhosti ljpe, ginak slowe kwětowoň, proto že*

wonj gako kwět thym. “ KOL.AUTORŮ (1925 – 33) uvádí termín pro tuto rybu „**Lipany**“, jde však zjevně o tiskovou chybu.

Mníkovití (Lotidae)

• Mník jednovoušý – *Lota lota* (Linnaeus, 1758)

Meň [84]; **mik** [45]; **mík** [140, 160, 36, 82, 46, 55, 24]; **mík obecný** [144]; **mjk** [84]; **mník** [144, 92, 63, 149, 37, 83, 74, 93, 168, 109, 167, 127, 9 – citován J.Handsch]; **mník jednovoušý** [80, 98, 49, 155, 170, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **mník obecný** [55, 56, 160, 89, 36, 81, 157, 94, 164, 158, 50, 159, 28, 29, 154]; **mnjk** [139, 84]; **žaba** [46].

Název rodu je odvozen od staroslovanského „мънь“, což značí drobnou, menší rybu. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeské názvy „meň“ i „mník“, na Moravě někde „mík“, či „mik“. Původní tvar byl podle něj zřejmě „meň“ a nikoli „mънь“. Jde o slovo zřejmě původu ugrofinského. GEBAUER (1903) uvádí také název „mnyk alerula“ (viz Slovník Prešpurský, „De piscibus“).

Koljuškovití (Gasterosteidae)

• Koljuška tříostná – *Gasterosteus aculeatus* Linnaeus, 1758

Bodlobřich [133]; **ježdík** [55, 152]; **koliška** [92, 93]; **koliška obecná** [116, 50]; **koljuška** [93]; **koljuška obecná** [117, 118, 127, 33, 158, 50]; **koljuška ostnitá** [81, 109, 50, 159, 115, 154]; **koljuška tříostná** [80, 98, 155, 129, 75, 23, 119, 30, 107, 135, 71, 174]; **koljuška velká** [161]; **ostrobřich** [133]; **skoljuška** [56, 89, 149]; **skoljuška obecná** [92].

ŠMILAUER (1971) píše, že na ni upozornil Frič (počeštěný název „koliška“), od „kláti“ = píchati. FRIČ (1859) cituje Balbína a uvádí, že „koliška“ je chybný název. „*Balbín uvádí jednou Stichling, přidává k němu ježdík. Dále pak jmenuje Cobitis aculeata u sekavce, Steinbesser konečně u něho stojí Acus aculeatus s českým názvem mihule, o kteréž poslední praví, že u Jaroměře u velkém množství se chytá a velmi chutná jest. Že pod žádnou rybou tou nevyrozumíval Gasterosteus aculeatus, vysvítá z připojených českých jmen: ježdík, sekavec a mihule.*“ FRIČ (1872) píše: „*tato malá ruský „skoljuška“ zvaná rybička byla po prvé od Amerlinga v seznamu českých ryb uvedena bez bližšího udání naleziště. Jest arcit' pravdě podobno, že ryba jest v Sasích obecná, by měla žiti též v Čechách, nepoštětílo se mně ale přes všechna silná poptávání a pátrání zjistiti jediné místo, kde by se skoljuška v Čechách vyskytovala. Ani Balbín, ani Schmidt a Presl nezmiňují se o ní a není pravdě podobno, že by přehlídli tak nápadně tvořenou rybu, kdyby v Čechách žila.*“ Dále uvádí název „mihule“ Balbín u německého ekvivalentu „Stihling“ (Stichling je německý název pro koljušku tříostnou) a latinského „*Acus aculeatus*“. ŠTĚPÁN (1921) kromě koljušky obecné (výskyt na Slovensku a Slezsku) uvádí i druh koljuška zakrslá („ze Slezska, kamž dostane se vodami řek z moře Baltického a Severního“). Tento český termín je přiřazen k druhu *Gasterosteus pungitius*, dnes s platným názvem *Pungitius pungitius pungitius* (Linnaeus, 1758). Tento druh ale na území ČR nebyl nikdy potvrzen. Pro rod *Gasterosteus* uvádí český ekvivalent koljuška JANDA (1914).

Vrankovítí (Cottidae)

• Vranka pruhoploutvá – *Cottus poecilopus* Heckel, 1837

Pulec [37, 139 – pro rod „*cottus*“ uváděn český název „pulec“]; **pulec karpatský** [157, 161, 164]; **pulec obecný** [83, 164]; **pulec říční** [83]; **vranka karpatská** [81, 109, 168, 50, 158, 121, 127, 47, 154]; **vranka pásoploutvá** [154]; **vranka pestroploutvá** [80, 127]; **vranka potoční** [80]; **vranka pruhoploutvá** [28, 98, 155, 129, 75, 23, 119, 30, 135, 71]; **vranka pruhovaná** [171].

• Vranka obecná – *Cottus gobio* Linnaeus, 1758

Hlaváč [46]; **pulec** [45, 84, 152, 144, 54, 92, 46, 50, 77], **pulec obecný** [55, 140, 89, 36, 82, 157, 97, 93, 33, 161, 164, 131]; **pulec říční** [118, 82]; **pulec řičný** [84]; **špulák** [131]; **vranka** [92, 36, 93, 109, 33]; **vranka obecná** [81, 168, 50, 159, 47, 28, 80, 127, 129, 29, 98, 154, 155, 49, 77, 75, 23, 119, 77, 30, 135, 71, 174]; **vranka pulec** [158].

ŠMILAUER (1971) uvádí název „hlaváč“ od „poměrně veliké hlavy a široké huby“. Název „vranka“ je odvozován od slova „vrana“ (slovo staré a nejasné, bývá spojováno s termíny zavíratí či otvíratí (tlamu ?). HOWORKA 1888 /cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981/ uvádí od Žatce název „Pulzkopf“. HNÍZDO (1968) zaslechl od rybářů i místní název „lítavka“, neboť se pohybuje prudce trhavými pohyby, jako by ve vodě poletovala. ŠTĚPÁNEK (1947) uvádí také kombinaci názvu **vranka obecná „pulec“**.

Okounkovítí (Centrarchidae)

• Okounek pstruhový – *Micropterus salmoides* (Lacépède, 1802)

Americký okoun pstruhový [157]; **okoun pstruhovitý** [176, 50]; **okoun pstruhový** [149, 82, 83, 162, 74, 93, 161, 179, 164, 46, 158, 151]; **okounec pstruhový** [80, 41]; **okounek pstruhový** [117, 118, 159, 154, 155, 98, 49, 129, 41, 77, 75, 23, 119, 30, 51, 107, 172, 174, 135, 71]; **okounek velkoustý** [33], **pstruhový okoun** [26]; **pstruhový okounek** [48].

• Okounek černý – *Micropterus dolomieu* (Lacépède, 1802)

Americký okoun černý [157]; **okoun černý** [149, 83, 84, 93, 161, 151, 157, 127]; **okounec černý** [80, 41]; **okounek černý** [117, 118, 159, 98, 155, 129, 41, 75, 30, 107, 71].

• Slunečnice pestrá – *Lepomis gibbosus* (Linnaeus, 1758)

Okoun pestrý [161]; **okounek pestrý** [164, 46, 158, 159, 50, 80, 75]; **slunečnice** [159]; **slunečnice obecná** [117, 33, 164, 158, 127, 75]; **slunečnice pestrá** [50, 98, 154, 155, 129, 41, 49, 23, 119, 30, 107, 173, 174, 135, 71].

Okounovítí (Percidae)

• Candát obecný – *Sander lucioperca* (Linnaeus, 1758)

Candát [45, 5 – jako rod „*Lucioperca*“, 55, 144, 181, 140, 89, 160, 92, 63, 149, 82,

83, 157, 74, 93, 168, 109, 33, 167, 94, 88]; **candát obecný** [5, 81, 164, 50, 158, 159, 28, 145, 29, 80, 127, 129, 98, 154, 155, 49, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **candát velký** [120]; **cendát** [84, 63]; **fogoš** [148]; **lupica** [46]; **lupice** [84, 5, 55, 181, 140, 92, 36, 82, 93, 168, 83, 94, 148, 88, 50, 24]; **morák** [56, 36, 149 – Morava, 37, 179, 148, 46, 131, 24]; **mořčák** [92 – Morava, 36, 46]; **mořský okoun** [160, 54 – pod Libochovicemi, 92, 46]; **šíl** [5 – jako rod *Lucioperca*, 55, 56, 140, 160, 89, 92, 149, 82, 93, 168, 83, 179, 148, 50, 131, 24]; **šulava** [46]; **zubáč** [46, 131].

ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „cendát“ (i „candát“), na Moravě též „sandát“ i „sanítka“.

Podle JUNGMANNA (1835 – 39) slovo **candát** mimo jiné značí: „pokálený blátem, neb čjmkoli giným postřjkaný“, což by mohlo naznačovat zbarvení candáta (rozmanitá skvrnitost zejména v horní části těla). ŠUSTA (1884) píše: „Roku 1784 zavítali první candáti do rybníků Třeboňských. Mlynář Šputský chytil v Nežárce šest kusů, které správě velkostatku Třeboňského odvedl. Malým lístkem nařizuje úředník rybnímu, aby tyto candáty neb jak v účtu téhož roku uvedeny „**mořské okouny**“ nasadil do rybníka Rožmberského.“. SCHÄFFERNA (1940) uvádí, že „šíl“ je nesprávný název odvozený z němčiny (Schiel, Schill). GEBAUER (1903) uvádí i přepis „czendat“, viz Jana Vodňanského (Aquensis) Lactifer (Plzeň, 1511).

• Candát východní – *Sander volgensis* (Gmelin, 1788)

Beršík [109]; **bršík** [157, 74, 93, 161]; **candát ruský** [149, 93]; **candát volžský** [164, 46, 154, 119]; **candát východní** [81, 33, 94, 88, 158, 159, 50, 80, 127, 129, 98, 154, 155, 75, 23, 30, 135, 71]; **ruský candát** [157].

KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) uvádí název **fogoš** pro „*candáta uherského a vůbec dunajského*“.

• Okoun říční – *Perca fluviatilis* Linnaeus, 1758

Brčoun [46 – Tábořsko, 77 – velký okoun, Tábořsko]; **okaun** [139, 84]; **okoun** [45, 152, 140, 89, 54, 37, 157, 168, 109, 167, 9 – citován J.Handsch]; **okoun obecný** [144, 140, 160, 36, 55, 82, 83]; **okoun říční** [5, 181, 92, 36, 149, 118, 82, 81, 74, 93, 33, 83, 164, 50, 154, 158, 159, 28, 145, 29, 80, 127, 129, 98, 49, 155, 77, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 50, 135, 71]; **ostrýš** [109]; **švec** [46]; **vokoun** [56, 46]; **wokaun** [84].

Název rodu bývá odvozován od velkých očí. ŠMILAUER (1971) uvádí staročeský název „okún“, viz též GEBAUER (1903), citující Vavřince z Březové snář z r.1471 /“*Okún a gezdík lidi svárlivé znamená*“/. Vytáhneme – li okounovité ryby náhle z větší hloubky, objevuje se u nich vyboulení očí a břicha náhlým roztažením plynů v plynovém měchýři, který nebyl schopen přizpůsobiti se rychlé změně zevního tlaku“ (ŠMILAUER 1971, cituje Dyka). GEBAUER (1903) uvádí i přepis „gezdijk“, viz Jana Vodňanského (Aquensis) Lactifer (Plzeň, 1511).

• Drsek větší – *Zingel zingel* (Linnaeus, 1766)

Berslik [45 – *Perca zingel*]; **drsek beršík** [55]; **drsek menší** [81, 109]; **drsek obecný** [140, 157, 168, 50, 158, 159]; **drsek velký** [151], **drsek větší** [33, 88, 164, 125, 80, 127,

129, 98, 154, 155, 49, 23, 119, 30, 71]; **kolec** [161]; **kolek** [89, 109].

KOL.AUTORŮ (1888 – 1908) pro rod *Aspro* uvádí český název **drsek**.

• **Drsek menší – *Zingel streber* (Siebold, 1863)**

Drsek beršík [140]; **drsek menší** [157, 168, 164, 151, 158, 159, 50, 80, 98, 155, 129, 75, 23, 119, 30, 135, 71]; **drsek obecný** [55, 81, 109, 33, 88 – jako *Aspro vulgaris*].

Název rodu **drsek** je odvozen od drsného těla s ktenoidními šupinami.

• **Ježdík obecný – *Gymnocephalus cernua* (Linnaeus, 1758)**

Bařa [50]; **gereš** [45 – *Perca cernua*]; **gezdicžky** [9 – citován J.Handsch]; **jerež** [36]; **ježdík** [140, 89, 157, 109, 167]; **ježdík obecný** [55, 160, 92, 149, 37, 82, 81, 168, 33, 83, 163, 88, 164, 50, 158, 159, 145, 29, 80, 98, 154, 155, 49, 129, 75, 23, 119, 172, 174, 30, 51, 135, 71]; **obršvec** [50]; **slinták** [161, 46]; **ševčík** [56, 54, 92, 36]; **šrak** [163]; **šrak obecný** [46]; **šuster** [50]; **švec** [89, 36, 167, 43, 161, 46, 50, 154, 77, 24, 131a, 90].

Rod **ježdík** je odvozen od praslovanského „ježdžikъ“ čili pichlavá ryba (Holub, viz FERIANC 1948). ŠMILAUER (1971) považuje původ slova za baltoslovanský. HOWORKA 1888 (cit. FLASAR & FLASAROVÁ 1981) uvádí místní název „Schuster“. Podle Seeháka jménem „bařa“ a „obršvec“ jsou označovány velké exempláře ježdíka obecného. DĚDINA et al. (1934) uvádějí, že termín „švec“ je odvozen zřejmě proto, že se po vytažení z vody naježí, tj.roztáhne i ostnitě skřelové kosti hlavy. GEBAUER (1903) uvádí přepis „gezdik“, viz Salicetiho raná lékařství (vydán K.J.Erbenem 1867). PRINC (1882) uvádí v uvozovkách též název „ježek“.

• **Ježdík žlutý – *Gymnocephalus schraetser* (Linnaeus, 1758)**

Ježdík žlutý [92, 149, 82, 81, 157, 109, 168, 33, 83, 88, 164, 158, 159, 50, 80, 98, 154, 155, 129, 75, 23, 119, 30, 135, 71]; **sklenář** [89]; **sklenářka** [83 – Morava]; **skřak** [89]; **šrak pruhovaný** [163, 46]; **šrecr** [46]; **šřecr** [157]; **švec** [149].

• **Ježdík dunajský – *Gymnocephalus baloni* Holčík et Hensel, 1974**

Ježdík Balonův [119]; **ježdík dunajský** [30, 71].

Hlaváčovití (Gobiidae)

• **Hlavačka mramorovaná – *Proterorhinus marmoratus* (Pallas, 1811)**

Hlaváč [159]; **hlaváč skvrnitý** [81, 50, 34, 127, 154]; **hlavačka mramorovaná** [80, 129, 30, 135, 71]; **hlavačka skvrnitá** [155, 170, 23].

Název **hlavačka** je odvozen od velké hlavy. PRESL (1823) uvádí pro rod „*gobius*“ český název „**wranka**“. V názvu článku LUSKA & HALAČKY (1994) se objevuje ryba **halačka mramorovaná**; jde však zjevně o kuriozní tiskovou chybu (v textu článku se již objevuje správný název **hlavačka mramorovaná**).

Platýsovití (Pleuronectidae)● **Platýs bradavičnatý – *Pleuronectes flesus* Linnaeus, 1758**

Flundr [117, 82]; **flundra** [144, 149, 93]; **Matky boží ryba** [84 – Matky boží ryba, 56, 9 – citován J.Handsch]; **platejs** [93, 50]; **platejs bradavičnatý** [149, 157, 33]; **platejs malý** [80, 79]; **plateys** [84]; **platýs** [50, 9]; **platýs bradavičnatý** [9, 30, 70]; **platýs flundr** [159]; **platýs malý** [98, 155, 129, 75]; **platýs vrabčí** [117]; **platýz** [71]; **platýz bradavičnatý** [81, 21, 127, 174].

ŠMILAUER (1971) odvozuje název „platejs“ z němčiny (Platteise), dále pak z řečtiny: πλατύς = široký. Pro rod *Pleuronectes* uvádí PRESL (1823) český ekvivalent „kambala“.

Literatura

- [1] ADAM z VELESLAVÍNA D., 1598: Nomenclator quadrilinguis & Silva quadrilinguis, Praha.
- [2] ADÁMEK K.V. 1930: Zemědělské zákony. Učebnice pro zemědělské školy, svazek 8, nákl.Československé akademie zemědělské, Brno, 384 str.
- [3] ADÁMEK Z. 1994: Letní chov tilapie a sumečka afrického v rybnících. Metodika VÚRH Vodňany, 12 str.
- [4] ADÁMEK Z. 1998: Amur černý – *Mylopharyngodon piceus* (Richardson, 1845). Přehled. Bulletin VÚRH Vodňany, 1: 16. – 24.
- [5] AMERLING K. 1852: Fauna čili zvířena česká. Praha.
- [6] ANDRESKA JAN 2009a: Mihule v historických záznamech z českých zemí v XV – XVII. století. Lampetra VI. prosinec 2009, Bull. Lampetra, ZO ČSOP Vlašim, 6: 33 – 44.
- [7] ANDRESKA JAN 2009b: Etymologie názvů mihulí v českém jazyce a jazycích evropských. Lampetra VI. prosinec 2009, Bull. Lampetra, ZO ČSOP Vlašim, 6: 45 – 55.
- [8] ANDRESKA JAN 2009c: Klaretův Glosář – nejstarší záznam názvů ryb českých zemích. Lampetra VI. prosinec 2009, Bull. Lampetra, ZO ČSOP Vlašim, 6: 91 – 98.
- [9] ANDRESKA Jiří 1987: Rybářství a jeho tradice. SZN, Praha, 208 str.
- [10] ANONMUS 1874: Lososovité ryby z rodu „Coregonus Artedii“. Vesmír, 3, 4: 40 – 41.
- [11] ANONYMUS (a.) 1884: Maduimaraena (*Coregonus maraena*). Vesmír, 13, 16: 190.
- [12] ANONYMUS 1887a: O sívenu duhovém. Vesmír, 17, 23: 275.
- [13] Anonymus 1887: Strakatý kapr. Vesmír, 15, 8: 94.
- [14] ANONYMUS 1891: Sumeček americký. Vesmír, 20, 21: 41 – 42.
- [15] ANONYMUS 1894: Okoun pstruhový a jiné americké ryby v Čechách. Vesmír, 23, 10: 118.
- [16] ANONYMUS 1902: Chov lososa, pstruha a okouna pstruhového. Vesmír, 31, 11: 130.
- [17] ANONYMUS 1903a: Okoun pstruhový. Vesmír, 33, 1: 9.
- [18] ANONYMUS 1903b: Sumeček americký. Vesmír, 33, 3: 35.
- [19] ANONMUS /B./ 1904: Nová pro Čechy ryba. Vesmír, 14, 3: 88.
- [20] ANONYMUS 1937 – 38: Komenského slovník naučný. Nakl. a vyd. Komenského slovníku naučného, I. díl 1937, 604 str, II. díl 1937, 608 str., III. díl, 608 str, IV. díl, 608 str., V. díl 1938, 608 str., VI. díl 1938, 608 str., VII. díl, 1938, 608 str., VIII. díl, 1938, 608 str., IX. díl, 1938, 608 str., X. díl, 1938, 616 str., Praha.

- [21] ANONYMUS 1944: O podstatě a označení rybích výrobků. Rybářský věstník, str.9 a 22.
- [22] ANONYMUS 1954: Průvodce výstavou ryb domácích i cizokrajných a vodních rostlin. Brno, 36 str.
- [23] ANONYMUS 1973: Slovenské a české názvy ryb a kruhoustých. Rybářství, 33.
- [24] ANONYMUS (– ek –) 1980: Lidová jména ryb. Rybářství, 12: 283.
- [25] ANONYMUS (ar.) 1993: Obyčejný nosák. Rybářství, 2: 38 – 39.
- [26] BÁBEK J. 1979: Pstruhový okoun a sněženky, Rybářství, 67.
- [27] BALBÍN B., 1679: Miscellanea historica regni Bohemiae. Krásky a bohatství České země. Panorama Praha, 352 str, překlad Dr.H.Businská (nedatováno).
- [28] BALON E. 1952: Ryby řeky Olzy. Přír.sb.Ostravského kraje, 13, 3 – 4: 518 – 546.
- [29] BĀRTÍK M. 1953: Rybí biocenosa Sázavy a jejich přítoků v okolí Havlíčkova Brodu. Čas.Nár.musea, odd.přír., 122: 52 – 56.
- [30] BARUŠ V., OLIVA O., et al. 1995: Míhulovci Petromyzontes a ryby Osteichthyes (1) a (2). Fauna ČR a SR, sv. 28/1a 28/2, 624 a 698 str., Academia Praha.
- [31] BEHNING A.L. 1929: Jeseterovité ryby Sovětského Ruska a jejich umělý chov. Rybářský věstník, 11.,. 65 – 69.
- [32] BÖHM M., KOUŘIL J. 1976: Černý amur (*Mylopharyngodon piceus* Richardson). Rybářství, 103.
- [33] BREHM A. 1929: Ryby a obojživelníci. Brehmův život zvířat, díl II, sv.I, přeložil a doplnil V.Voska, Nakl. J.Otto, společnost s r.o. v Praze, 514 str.
- [34] BRTEK J., OLIVA O. 1950: K nálezům hlaváče skvrnitého (*Proterorhinus marmoratus* / Pallas 1811/ v Československu.Akvaristické listy, 22, 1: 3 – 5.
- [35] BŘEZAN, V. 1985: Životy posledních Rožmberků I. a II., 1985, nakl. Svoboda, Praha, 908 pp.
- [36] BUBENÍČEK J. 1898: O rybách a jich chytání. Nákl.Edvard Beaufort, Praha, 266 str.
- [37] BUCEK J. – L. 1910: Chytání ryb na udici. Rybářský sport, Nakl.A.Kotík, Praha, 148 str.
- [38] COMENIUS J.A. 1658: Orbis sensualium pictus, Norimberk (Reprint: Harenberg Edition, Dortmund, 1991), 406 str.
- [39] ČĀP L. 1968: Podoustev nosatá a senařka. Rybářství, 95.
- [40] ČERMĀK J. 2000: Padesát let ČRS MO Vsetín. Rybářství, 4: 178.
- [41] ČIHAŘ J. 1968: Aklimatizace ryb v Československu. Buletin VŪR Vodňany, 2: 3 – 11.
- [42] ČÍTEK J., KRUPAUER V., KUBŪ F. 1998: Rybníkářství. Informatorium, Praha, 308 str.
- [43] DĒDINA V. et al. 1934: Československá vlastivĒda, díl 3., Jazyk. Pod Protektorátem Masarykovy akademie práce, Sfinx Bohumil Janda, Praha, 628 str.
- [44] DUBRAVIUS J. 1547 (překlad A.Schmidtové z r.1953): O rybnících (De piscinis ad Antonium Fuggerum). In: Sb.filosofický ČSAV, 1: 11 – 75.
- [45] DUNDR J.A. 1825: ZemĒpis království Českého. U Antonína Kronbergra, knih – umĒleckých věcí – a musikalijkupce v Jesenitské ulici čísla 149, Praha, 166 str.
- [46] DYK V. 1946: Naše ryby II.doplnĒné a rozšířĒné vydání. Nakl.R.Prombergra v Olomouci, 388 str.

- [47] DYK V. 1951 – 1953: Vranky v říčce Bystřici. Sborník SLUKO, oddíl A, 1: 183 – 184.
- [48] DYK V. 1967: Neměli bychom zrevidovat výsledky starších aklimatizací ryb? Rybářství, 2: 20 – 21.
- [49] DYK V., PODUBSKÝ V., ŠTĚDRONSKÝ E. 1956: Základy našeho rybářství. SZN Praha, 528 str.
- [50] FERIANC O. 1948: Slovenské názvoslovie rýb Československej republiky a susediacich krajov. Spisy Prírodovedného odboru Matice slovenskej, Turčiansky sv.Martin, 116 str.
- [51] FILISTEIN J. et al. 1997: ČSN 46 6800. Rybářství. Termíny, definice a značky. Český normalizační institut, 32 str.
- [52] FLAJŠHANS V. 1926: Klaret a jeho družina I. Slovníky veršované. Praha: Nákladem ČAVU.
- [53] FLAJŠHANS V. 1928: Klaret a jeho družina II. Texty glosované. Nákladem ČAVU, Praha.
- [54] FLASAR I. , FLASAROVÁ M. 1981: O rybách řeky Ohře. Krajské muzeum Teplice, Povodí Ohře Chomutov, 96 str.
- [55] FRIČ A. 1859: České ryby. Otisk z časopisu Živa, 56 str.
- [56] FRIČ A. 1872: Ryby země České, 107 – 129. In: Obratlovci země české. Práce zoologického oddělení přírodovědeckého prozkoumání Čech, 1 – 148.
- [57] FRIČ A. 1873: „Slunka“ (*Leucaspilus delineatus*, Siebold), nová pro Čechy ryba. Vesmír, 2, 2: 133.
- [58] FRIČ A. 1883: Nosen severní (*Coregonus oxyrrhinchus*). Vesmír, 12, 6: 61 – 62.
- [59] FRIČ A. 1903: O způsobu života, potravě a cizopasnících ryb labských. Eduard Grégr a syn, Praha, 42 str.
- [60] FRIČ A., VÁVRA V. 1895: Výzkumy zvířeny ve vodách českých IV. Zvířena rybníků Dolno – počernického a Kačležského. Archiv pro přírodovědecké prozkoumání Čech, 9, 2: 1 – 118.
- [61] FRIČ A., VÁVRA V. 1898: Výzkumy zvířeny ve vodách českých III. Výzkum dvou jezer šumavských, Černého a Čertova jezera. Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech, 10, 3: 1 – 70.
- [62] FRIČ A., VÁVRA V. 1904: Nová pro Čechy ryba, cejn siný (*Abramis ballerus* L.). Vesmír, 33, 3: 145 – 146.
- [63] GEBAUER J. 1903: Slovník staročeský. Nákl. České grafické společnosti „Unie“, 1. díl (674 str.), 2. díl (632 str.), Praha.
- [64] GREGOR 1887: Jesen či jezuvě. Vesmír, 17, 18: 214.
- [65] HADRAVOVÁ A. 2008: Kniha Dvacatera umění mistra Pavla Židka : část přírodovědná. Academia, Praha, 554 str.
- [66] HAMÁČKOVÁ J. 1987: Ryby buffalo, introdukované do ČSSR. Sb. Perspektivní druhy ryb pro ČSSR. ČSVTS při VÚRH Vodňany, České Budějovice: 67 – 70.
- [67] HAMÁČKOVÁ J., KOUŘIL J. 1995: Porovnání citlivosti jiker bufala velkoustého a černého ke krátkodobým antimykotickým koupelím v roztocích malachitové zeleně, Wescodyne a Jodisolu. In: MACHOVÁ J., VYKUSOVÁ B., SVOBODOVÁ Z. (red.): Toxicita a biodegradabilita odpadů a látek významných ve vodním prostředí. Milenovice: 161 – 165.

- [68] HANEL L. 1992: Poznáváme naše ryby. Brázda, Praha, 288 str.
- [69] HANEL L. 1994: Hrouzkovec malý na Voticku. Rybářství, 2: 39.
- [70] HANEL L. 1998: Ryby 1. In: Svět zvířat (VIII), Albatros Praha, 152 str.
- [71] HANEL L. 2001: Naše ryby a rybaření, Brázda Praha, 288 str.
- [72] HANEL L., NOVÁK J. 2001: České názvy živočichů V. Ryby a rybovití obratlovci (*Pisces*) 2., nozdratí (*Sarcopterygii*), paprskoploutví (*Actinopterygii*) [chrupavčití (*Chondrostei*), kostnatí (*Neopterygii*): kostlíni (*Semionotiformes* – bezostní (*Clupeiformes*)]. Národní muzeum (zoologické oddělení), Praha, 60 str.
- [73] HANEL L., NOVÁK J. 2002: České názvy živočichů V. Ryby a rybovití obratlovci (*Pisces*) 3., maloústí (*Gonorynchiformes*), máloostní (*Cypriniformes*). Národní muzeum (zoologické oddělení), Praha, 122 str.
- [74] HANUŠ P.J. 1925: Právní ochrana říčního rybářství, Československý rybář, 9: 124 – 125.
- [75] HANZÁK J., FELIX J., FRANK S., VOSTRADOVSKÝ J. 1969: Světem zvířat, IV.díl. Pláštěnci, bezlebeční, ryby, obojživelníci a plazi. Albatros, Praha, 620 str.
- [76] HENSEL K. 1988: Národné mená niektorých alochtónnych druhov rýb Československa. Kultúra slova, 22, 5: 152 – 161.
- [77] HNÍZDO A.Z. 1968: Ryby v Lužnici, Jordáně, v potocích a rybnících na Táborsku. 88 – 134. In: Jub.almanach k 80.výročí založení míst.org.Čs.ryb.svazu, vyd.Táborští rybáři.
- [78] HOCHMAN L. 1955: Nález plotice lesklé dunajské (*Rutilus pigus virgo* /Heckel/) a cejna perleťového (*Abramis sapa* /Pallas/) v řece Dyji. Zool. a entomol. Listy, 4(3): 275 – 280.
- [79] HOLČÍK J. 1973: Naše ryby. Mladé letá, Bratislava, 232 str.
- [80] HRABĚ S., OLIVA O. 1953: Klíč našich ryb. Nakl.ČSAV, Praha, 104 str.
- [81] HYKEŠ O.V. 1921: Ryby Republiky československé. Čas.mus.král.Českého, odd.přír., Praha, 95, 4: 89 – 105.
- [82] JANDA J. 1914: Velký ilustrovaný přírodopis všech tří říší. II. Nákl.zemského ústředního spolku jednot učitelství v Kr.českém. V komisi Ústř.nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého (Josef Rašín) v Praze – VII. Knihtiskárna Dra Ed.Grégra a syna v Praze II, Hálkova ul.2, 864 str.
- [83] JANDA J. et al. 1931: Velký ilustrovaný přírodopis všech tří říší. Zoologie II. Nákl. Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze. 488 str.
- [84] JUNGSMANN J. 1835 – 39: Slownjk Česko – německý Josefa Jungmanna. I. díl (1835, 852 str.), II. díl (1836, 1032 str), III. díl (1837, 976 str.), IV. díl (1838, 846 str.), V. díl (1839, 990 str.). Pomocj českého museum. W Praze, we knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Josefy wdowy Fetterlové.
- [85] KÁLALOVÁ B. 2001: Píšeme správně česky? Rybářství, 1: 46.
- [86] KAŠPAR P.R. 1868: Ryby moravské a slezské. Časopis Vlast. Spol.Mus., Olomouc, 3: 132 – 134.
- [87] KAVALEC J. 1987: Introdukce sumečka skvrnitého do ČSSR. Sb.Perspektivní druhy ryb pro ČSSR. ČSVTS při VÚRH Vodňany, České Budějovice, 80 – 82.

- [88] KAVINA K. et.al. 1940 – 41: Naučná encyklopedie. První díl (svazek 1. a 2., 1940, 2774 str.), druhý díl (svazek 1. a 2., 1940, 2714 str.), třetí díl (1941, 2615 str.).
- [89] KLVAŇA J.: 1886: Seznam ryb moravských a slezských. Čas.Mus.spolku v Olomouci, 3: 132 – 134.
- [90] KNAPP K. 2002: Dnes berou ševci. Rybářství, 9: 496.
- [91] KOKEŠ O. 1998: Hlavatka podunajská v českých a moravských vodách. Rybářství, 12: 568.
- [92] KOL.AUTORŮ 1888 – 1908: Ottův slovník naučný. I. díl (1888, 972 str), II. díl (1889, 1144 str), III. díl (1890, 948 str.), IV. díl (1891, 1028 str), V. díl (1892, 896 str.), VI. díl (1893, 960 str.), VII. díl (1893, 961 str.), VIII. díl (1894, 1044 str.), IX. díl (1895, 1040 str.), X.. díl (1896, 1028 str.), XI. díl (1897, 1072 str.), XII. díl (1897, 1086 str.), XIII. díl (1898, 1116 str.), XIV. díl (1899, 1068 str.), XV. díl (1900, 1068 str), XVI. díl (1900, 1060 str.), XVII. díl (1901, 1092 str.), XVIII. díl (1902, 1028 str.), IXX. díl (1902, 1052 str.), XX. díl (1903, 1088 str.), XXI. díl (1904, 1074 str.), XXII. díl (1904, 1004 str.), XXIII. díl (1905, 1068 str.), XXIV. díl (1906, 904 str.), XXV. díl (1906, 998 str.), XXVI. díl (1907, 1080 str.), XXVII. díl (1908). Sdružení pro Ottův slovník naučný Paseka/Argo, Olomouc, fotoreprint původního vydání.
- [93] KOL.AUTORŮ 1925 – 33: Masarykův slovník naučný. Díl I. (1925, 1168 str), díl II. (1926, 1102 str.), díl III.(1927, 1044 str), díl IV. (1929, 1112 str), díl V. (1931, 1130 str), díl VI. (1932, 1136 str.), díl VII (1933, 1092 str.). Nákl. „Československého kompasu“ tiskařské a vydav.akc.spol. v Praze.
- [94] KOL.AUTORŮ 1937 – 42: Naučný slovník přírodních věd pro školu a dům. I.díl (1937, 2775 str.), II.díl (1939, 2714 str.), III.díl (1940, 2615 str.), IV.díl (1942, 2235 str.). Nakl.Jos.Elstner, Praha XII.
- [95] KOMENSKÝ J.A. 1941: Orbis pictus Svět v obrazech. F. Borový, Praha, 254 str.
- [96] KOŠTÁL O. 1911: Maréna. Vesmír, 21: 53.
- [97] KOŠTÁL O. 1924: Hořavka, slunka a stěvle na Táborsku. Vesmír, 3 – 4: 81 – 82.
- [98] KRATOCHVÍL J., BARTOŠ E. 1954: Soustava a jména živočichů podle zásad I.sjezdu čs.zoologů v Opavě. Nakl.Českoslov.akad.věd, Praha, 546 str.
- [99] KRUPAUER V. 1969: Bílý amur. Rybářství, 52 – 53.
- [100] KUBŮ F., LUSK S. 1962: První zkušenosti po výlovu bílého amura u nás. Čs.rybářství, 3: 19.
- [101] KUČERA F. 1946: Sekavec nebo sykavec. Český rybář, 4: 61.
- [102] Kučera S. 1999: Koy – japonský kapr v našich sportovních revírech. Rybářství, 2: 55.
- [103] KŮS E. 1999: Ryby. Aventinum, Praha, 256 str.
- [104] LINHART O. 1998: Motilita a průnik spermií do jikry u jeseterovitých a veslonosa amerického. Sborník referátů z III.české ichtyologické konference, Vodňany 6. – 7. května 1998. Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický Jihočeské univerzity se sídlem ve Vodňanech, 174 – 179.
- [105] LUSK S., HALAČKA K. 1994: Halačka mramorovaná, nový druh ve vodách České republiky. Rybářství, 8: 230.
- [106] LUSK S., LUSKOVÁ V., DUŠEK M. 2002: Biodiverzita ichtyofauny České republiky a problematika její ochrany. Biodiverzita ichtyofauny, 4: 5 – 23.

- [107] LUSK S., LUSKOVÁ V., HALAČKA K. 1998: Introdukované druhy ryb v ichthyofauně České republiky. *Bulletin Lampetra*, ZO ČSOP Vlašim, 3 (1997): 119 – 133.
- [108] LUSK S., LUSKOVÁ V., HANEL L., LOJKÁSEK B., HARTVICH P. 2011: Červený seznam mihulí a ryb České republiky – verze 2010. *Biodiverzita ichthyofauny ČR*). *Biodiverzita ichthyofauny ČR*, 8: 68 – 78.
- [109] MAHEN J. 1927: Částečná revize ryb dunajské oblasti. *Zvl.otisk ze Sborníku klubu přírodovědeckého v Brně*, 9: 16 str.
- [110] MACHEK V. 1971: Etymologický slovník jazyka českého. *Academia*, Praha, 866 str.
- [111] MÉSZÁROS, LUSKOVÁ V., LUSK S., ŠLECHTOVÁ V., ŠLECHTA V. 2002: Kapr dunajský – divoká forma kapra obecného: uchováme jej? *Sborník referátů z vědecké konference s mezinárodní účastí pořádané v Brně 25. a 26.9.2002. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Ústav rybářství a hydrobiologie*, 11 – 16.
- [112] MIHÁLIK J. 1961a: Aklimatizace lipana bajkalského v našich vodách. *Československé rybářství*, 2: 50 – 51.
- [113] MIHÁLIK J. 1961b: Zpráva o odchovu omula bajkalského v našich rybnících. *Československé rybářství*, 2: 23.
- [114] MICHÁLEK E. 1989: Česká slovní zásoba v Klaretových slovnících. *Academia*, Praha, 120 str.
- [115] MIKULA O. 1954: Několik zajímavostí o rozplozování koljušky ostnitě. *Živa*, 2, 2: 74 – 75.
- [116] NEKUT F. 1873: O rybičce „koliška obecná“ (*Gasterosteus aculeatus*, Stichling) zvané. *Vesmír*, 2.
- [117] NOSEK A. 1909: Ryby mořské a sladkovodní. *Praha*, 364 str.
- [118] NOSEK A. 1910: Akvárium a jeho zařízení. *Nakl. I.L.Kober, Praha*, 64 str.
- [119] NOVÁK J. 1991: Jak dál s pravidly rybolovu? *Rybářství*, č.1 – 11.
- [120] OČENÁŠ P. 1998: Stanovení kvality vody řeky Třebovky pomocí bioindikátorů. *Živa*, 6: 282 – 283.
- [121] OLIVA O. 1949: K rozšíření vranky karpatské (*Cottus poecilopus* Heckel 1848) na Moravě. *Akv.listy, Praha*, 21: 62 – 64.
- [122] OLIVA O. 1949a: K rozšíření oukleje pruhované, *Alburnoides bipunctatus* (Bloch 1782), v našich vodách. *Akvaristické listy*, 21, 4: 41 – 43.
- [123] OLIVA O. 1950: Řízek Kesslerův (*Gobio kessleri* Dybowski, 1862), nová naše ryba. *Přír.Sb.Ostrav.kraje* 2, 4: 341 – 344.
- [124] OLIVA O. 1950a: Sykavec horský – *Cobitis aurata* (De Filippi 1865) na Moravě. *Akvaristické listy* 22, 7.
- [125] OLIVA O. 1952: Příspěvek k poznání rybí fauny Bečvy. *Přír.sb.Ostravského kraje*, 13, 1 – 2: 193 – 203.
- [126] OLIVA O. 1952a: K výskytu cejna sinného (*Abramis ballerus* /L./) a cejna perleťového (*Abramis sapa* /Pall./) v naší republice. *Folia Zool.*, 1, 3: 204 – 207.
- [127] OLIVA O. 1953: Seznam kruhoústých a ryb v Československu. *Sb.ČSAZV, ř.B*, 26(1 – 2): 41 – 46.
- [128] OLIVA O. 1954: Doplnky k přehledu ryb Bečvy. *Přír.sb.ostr.kraje, Opava*, 14: 373 – 376.

- [129] OLIVA O. 1962: Druhý seznam kruhoústých a ryb Československa. Čas.Nár.muzea, 1: 3 – 7.
- [130] ONDRA R. 1998: Odkrm plůdku sumečka afrického (*Clarias gariepinus*) při použití umělých krmiv a přirozené potravy. Sborník referátů z III.české ichtyologické konference, Vodňany 6. – 7.května 1998. Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický Jihočeské univerzity se sídlem ve Vodňanech, 241 – 246.
- [131] PALIVEC V. 1969: Rybářský slang. Rybářství, 107.
- [131A] PALIVEC V. 1985: Rybářský slovníček, Rybářství, str. 18, 38, 64, 87.
- [132] PECHA O. 1988: Zkušenosti s chovem japonského kapra nishiki – koi. Živa, 1: 27 – 28.
- [133] PEROUTKA K. 1900: O koljuškách. Věstník prvního spolku Akvárium v Praze. Spolek přátel akvárií a terárií, roč.1, č.3: 1 – 3.
- [134] POLANSKÝ F. 1958: Jan Ámos Komenský o rybách a rybaření. Československé rybářství, 12: 185.
- [135] POSPIŠIL O. 2000: Naše ryby. Cesty, Ottovo nakl. Praha, 136 str.
- [136] POUPE J. 1993: Úvahy o dovozech lososovitých ryb. Rybářství, 7: 206 – 207.
- [137] PRÁŠIL O. 1998: O nej..rybách roku 1997. Rybářství, 3: 108 – 109.
- [138] PRÁŠIL O., 1999: O největších rybách roku 1998. Rybářství, 106 – 108.
- [139] PRESL J.S. 1823: Navrženj saustawy živočichů dle třjd, řádů a rodů, a spolu pokus zčeštěnj potřebných w živočištstvu názvů. Krok, weřegný spis wšenuačný, 1(4): 104 – 109.
- [140] PRINC V. 1882: Ryby v Bečvě u Val.Meziříčí. Vesmír, 11, 14: 164 – 165.
- [141] PROKEŠ M., BARUŠ V., PEŇÁZ M. 1998: Srovnání morfometrických parametrů jesetera malého (*Acipenser ruthenus*) a jesetera sibiřského (*A.baerii*). Sborník referátů z III. české ichtyologické konference, Vodňany 6. – 7.května 1998. Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický Jihočeské univerzity se sídlem ve Vodňanech, 15 – 20.
- [142] PROKEŠ M., BARUŠ V., PEŇÁZ M. 2000: Morfometrická a růstová rozmanitost u druhů jeseterů chovaných v České republice v letech 1994 – 1999. Biodiverzita ichtyofauny ČR, ÚBO AV ČR Brno, 3: 131 – 138.
- [143] RÁB P., LUSK S., BOHLEN J., BOROŇ A., NALBANT T.T., VASILJEVA E.D., LUSKOVÁ V., ŠLECHTOVÁ V., ŠLECHTA V., HALAČKA K. 2000: Současný pohled na diverzitu sekavců rodu *Cobitis* v České republice a ve střední Evropě. Biodiverzita ichtyofauny ČR, ÚBO AV ČR Brno, 3: 15 – 20.
- [144] RIEGER F.L. 1860 – 73: Slovník naučný. Díl první (1860, 1028 str.), díl druhý (1862, 548 str.), díl třetí (1863, 1170 str.), díl čtvrtý (1865, 1470 str.), díl pátý (1866, 1206 str.), díl šestý (1867, 1172 str.), díl sedmý (1868, 1220 str.), díl osmý (1870, 1214 str.), díl devátý (1872, 1350 str.), díl desátý (1873, 468 str.). Nakladatelé Kober a Margraf, Praha.
- [145] ROMANOVSKÝ A. 1952: Užitékové a plevelné ryby řeky Dyje. Zool. a entomol.listy, 4: 245 – 251.
- [146] SEEHÁK J. 1941: Co jest merlín? Rybářský věstník, 179.
- [147] SCHÄFERNA K. 1928: Cejn siný v Čechách. Čas.Mus.král.Čes., odd.přír.,102, 1 – 5.
- [148] SCHÄFERNA K. 1940: Candát je táž ryba jako fogoš. Rybářský věstník, 128 – 130.

- [149] SITENSKÝ F. et al. 1905 – 1924: Hospodářský slovník naučný. Díl I. (1905, 1258 str.), díl II. (1909, 1284 str.), díl III. (1914, 1152 str.), díl IV. (1924, 1540 str.), Nakl. Šolc a Šimáček, Praha.
- [150] SKORKOVSKÝ F. 1947: Podoustev, ostroretka a cejn. Československý rybář, 6: 110 – 111.
- [151] SKORKOVSKÝ F. 1947a: Ryby okounovité (Percidae). Československý rybář, 7: 132 – 133.
- [152] STARÝ K. 1860: Pstruh. Vesmír, 8: 17 – 25.
- [153] STERBA G. 1972: Akvaristika. Práce, Praha, 368 str. (překlad V.Dyk a S.Dyková)
- [154] ŠIMEK Z. 1954: Rybářství na tekoucích vodách. SZN, Praha, 444 str.
- [155] ŠIMEK Z. 1959: Ryby našich vod. Orbis, Praha, 144 str.
- [156] ŠMILAUER V. 1971: Etymologický slovník jazyka českého. Academia, Praha, 868 str.
- [157] ŠTĚPÁN V.J. 1921: Seznam ryb žijících ve vodách Československé republiky (dle monografie“ Ryby žijící ve vodách Československé republiky se stanoviska přírodovědeckého a hospodářského“). Československý rybář, 4: 4 – 6, 5: 34 – 35.
- [158] ŠTĚPÁNEK O. 1947: Ryby. Naše příroda v obrazech, Sv.5., Vesmír, Praha, 104 str.
- [159] ŠTĚPÁNEK O. 1950: Klíč našich obratlovců. Orbis, Praha, 252 str.
- [160] ŠUSTA J., 1884: Výživa kapra a jeho družiny rybníčné. Tiskem J.Otty, nákladem spisovatelovým, Praha, 254 str.
- [161] ŠUSTA J. 1936: Rybářství a rybníkářství. Zemědělské názvosloví, Nákl.Československé akademie zemědělské, Praha, 61 str.
- [162] TEJČKA J. 1924: Rybářské poměry na Vitorazsku III. Československý rybář., 11: 141 – 145.
- [163] TEJČKA J. 1933: Ježdík obecný. *Acerina cernua* L. Rybářský věstník 13, 3: 33 – 34.
- [164] TOPERCER V. 1941: Slovenské názvoslovie ryb. Československý rybář, 1: 7 – 9.
- [165] UHLÍŘOVÁ L. 1997: Ještě o jménech ryb. Rybářství, 1.
- [166] URYCH M. 1998: Dočkáme se lososa v Čechách? Rybářství, 2: 64 – 65.
- [167] VELÍK V., 1933: Chytání ryb na udici, Zemědělské knihkupectví A.Neubert, Praha, 104 str.
- [168] VLADYKOV V. 1926: Ryby podkarpatskoj Rusi. Užhorod, 148 str.
- [169] VOLF F. 1954: Poslední záznamy o lososu labském. Sb.ČSAZV, 17, ř.B., č.2 – 3: 337 – 332.
- [170] VOLF V. 1959: Poznáváme ryby Sovětského svazu. Československé rybářství, č.1 – 12 (nečíslováno).
- [171] VOLF F. 1968: Přehled našich ryb. ČRS Praha, 40 str.
- [172] VOSTRADOVSKÝ J. 1994: Současné druhové bohatství ryb v Labi. Rybářství, 12: 374.
- [173] VOSTRADOVSKÝ J. 1999: Je nutné zavádět do našich vod nové druhy ryb? Rybářství, 1: 24 – 27.
- [174] VOSTRADOVSKÝ J. 2001: Ryby (Pisces) a rybářství, 124 – 130. In: ŠUTERA V., KUNCOVÁ J., VYSOKÝ V. (Eds) et al.: Labe. Příroda dolního českého úseku řeky na konci 20.století. Ústí nad Labem, 166 str. (+ nečíslovaný Seznam druhů rostlin a živočichů).
- [175] VOSTRADOVSKÝ J., ŠMÍD J. 1999: Pstruh mořský opět v Labi? Rybářství, 5: 216 – 218.

- [176] VOTRUBEC J. 1926: Ryby střední Jizery a jejich nepřátelé. Čs.rybář, 105 – 107, 120 – 122.
- [177] WOHLGEMUTH E. 1996: Naše původní druhy kruhoústých a jejich zoogeografická charakteristika. Sborník referátů z ichtyologické konference, Vodňany 4. – 5.května, 94 – 97.
- [178] ZÁLESKÝ M. 1943: Sykavec balkánský – *Sabanajewia balcanica* Vlad. – nová ryba moravská. Rybářský věst. 24(4): 37 – 38.
- [179] ZEIS E., 1937: Zákony lesní, honební, rybářské a o ochraně výroby zemědělské, platné v zemi české a moravsko – slezské. Nákl. „Československého Kompasů“, Praha, 732 str.
- [180] ZIBRT Č. 1927: Staročeské umění kuchařské. Nákladem „Staré gardy mistrů kuchařů“, Praha, 660 pp.
- [181] ZIPPE F.X.M. 1861: Přírodopis pro nižší reálné školy. Překlad J.Krejčí. V c.k.školním kněhoskladu, v Karlově ulici číslo 190 – 1, Praha.
- [182] ZLICKÝ J. 1876: Hořavka (tepka, otravka) *Rhodeus amarus*. Vesmír, 5,15: 173 – 74.